

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ΄

ΚΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 22 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 509

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ. ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ. Ένα άρθρο του Άλμπερτου Τούμπ.
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ. Μοιρολόγι.
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ. Η συναυλία του Ώδειου Λότνερ.
ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ. Το τυλιγμένο κερί.
ΔΕ. ΠΑ. Θεατρικά—«Κρυφός πόθος».
ΔΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ. Τι χρειάζεται.
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ. Τούρκοι τραγουδιστάδες.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οί απόγονοι (συνέχεια),
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Elvira.
ΨΥΧΑΡΗΣ. Τρία λόγια (τέλος).
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ.—ΔΗΛΩΣΗ.—ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ.— Ο,ΤΙ
ΘΕΛΕΤΕ.

Δ Η Λ Ω Σ Η

Ο καινούριος πόλεμος μᾶς ἀναγκάζει νὰ σταματήσουμε προσωρινὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ φύλλου, πού θὰ τὴν ξαναρχίσουμε τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμβρη, ὅταν πιά ἐλπίζουμε νὰ χυθῶν ἡσυχία ἐν τῶν πράγματι καὶ νὰ μπορέσουμε ἔτσι νὰ ἐξακολουθήσουμε κανονικὰ τὸν ἀγῶνα, βγάζοντας τὸ φύλλο κάθε βδομάδα, ὅπως πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον.

Μὲ τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ παρακαλοῦμε τοὺς φίλους πού μᾶς καθυστεροῦν καὶ τὶς φρετινὲς καὶ ἄλλες περασμένες συντρομιές, νὰ μᾶς στείλουν τὰ χρήματα, λογαριάζοντας πὼς μὲ θυσία μᾶς κρατήσαμε τὸ «Νουμά» ἴσαμε τώρα, μὲ ὅλες τὶς ἀνωμαλίες ποῦ φέρει ὁ πόλεμος ἐν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ φύλλου.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Καλέ μου, ποῦθε νύγυρες ; ποῖός τόπος σὲ παντέχει ;
νᾶναι πλατὺ τὸ πέλαγο π' ἀγύριστα ἀρμενίζεις ;
πλανεύτρα ποιά νὰ σου γνεψεν ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον
καὶ μ' ᾄψηνες κ' ᾄρηθηκες ἀξέχαστον καιρό ;
Μὰ ἐγώ, ἄλλοι, δὲ λησμονῶ τὰ μάτια μου θυμούνται,
θυμούνται τὰ χερᾶκια μου, δὲν ἀστοχᾶν τὰ χεῖλια.
Γραφτὸ κορμί πού χάθηκε καὶ ντύθη ὁ Κόσμος μαῦρα !
καὶ κλαῖνε τὰ πετούμενα καὶ μοίρονται τὰ δέντρα
κ' ἔγινε τὸ πιετὸ χολή καὶ τὸ φαί μου ἄλότη,
παντέρμη ἢ ταῦλα κ' ἄχαρη, ἀγίσκιστο τὸ σπῆτι. ..
Τώρα καὶ πού νὰ βρῶσκεσαι ; τάχα μὲ βλέπεις ; Θέ μου !
γιατί νὰ μὴ γυρίζουν κ' οἱ πεθαμένοι πίσω ;...

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΕΝΑ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΑΛΜΠΕΡΤΟΥ ΤΟΥΜΠ

Ο καθηγητὴς τῆς Ἰνδογερμανικῆς γλωσσολογίας ἐν τῶν Πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου Ἄλμπερτος Τούμπ, γνωστὸς ἐν τῶν ἀναγνώστες μᾶς καὶ ἀπ' ἄλλα τοῦ ἀρθρα, πού μεταφράστηκαν ἐν τῶν «Νουμά», δημοσιεύει ἐν τῶν τελευταῖον φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ «Γερμανικὴ ἐπισκόπησις» ἕνα φιλελληνικὸν ἀρθρον—pro Græcia,—λαβαίνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ μιᾶ μικρῆς μελέτης, «Ὁ φιλελληνισμὸς μιᾶ φορὰ καὶ σήμερον», τοῦ καθηγητῆ τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας ἐν τῶν Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου Χάιζεμπεργκ.

Ἄρχίζει ὁ Τούμπ μὲ τὸν πόλεμον τοῦ 97, λέγοντας, πὼς εἶταν πολὺ δύσκολον τότες νὰ πῆ κανένας φανερὰ τὴν γνώμη του γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ, πὼς καὶ αὐτός, γράφοντας κείνον τὸν καιρὸν, ὅσα ἔγραψε γιὰ τὴν Ἑλλάδα, φάνηκε ἀπ' τὰ πράγματα, πὼς ἀπατήθηκε. Περιγελοῦσαν, λέγει, ἐν τῶν Γερμανία τοὺς Ρωμιοὺς, πού καταπίστηκαν ἕνα τέτοιον πόλεμον μὲ τὴν Τουρκίαν γιὰ νὰ κερδίσουν ἕναν ξεσκελισμένον κομᾶτι ἀπ' τὴν ἐθνικότητους, καὶ ἐν τῶν τέλος νικῆθησαν ἀπ' τὸ δυνατότερον ὀχτρὸν τοὺς—ἢ ἀπ' τὸ Γερμανικὸν Ἐπιτελεῖον, καθὼς ἀκούγονταν τότες καὶ τὸ πιστεύουν κίολας οἱ Ρωμιοί. Λιγοστοὶ εἶταν κείνοι ἐν τῶν Γερμανία, πού μίλησαν κείνη τὴν ἐποχὴ εὐνοϊκὰ γιὰ τοὺς Ἕλληνας· μὰ τὰ λόγια τοὺς δὲν ἀκούστηκαν παρὰ ἐν τῶν στενὸν κύκλον. Οἱ περισσότεροι βρῆκαν ἀφορμὴν νὰ χτυπήσουν τὴν Ἑλλάδα καὶ μὲ τὶς ἀνόητες ὑπὸθεσεις, πού ἔκαναν, νὰ δεῖξουν, πὼς δὲν ἤξεραν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, τὸν πολιτισμὸν του καὶ τὴν ἱστορίαν του καὶ ἀναφέρει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Φαλλμεράϋερ γιὰ τοὺς σημερινούς Ρωμιοὺς, πὼς τάχα δὲν εἶναι Ἕλληνες, μὰ Σλάβοι. Τὰ ἄλλα κράτη—πρὸ πάντων ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία—δὲν ἔδειξαν τέτιαν διαγωγὴν ἐν τῶν Ἑλλάδα, μὰ καὶ τὴν δικαίωσαν ἐν τῶν κάθε περιστάσῃ τὸν καιρὸν, πού ἐν τῶν Γερμανία ἔχτες ἀπὸ λιγοστούς, οἱ ἄλλοι κατάτρεχαν ὅσον μποροῦσαν τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ἡ πολιτικὴ ἔγκομα, λέγει, μὲ τὶς συμπάθειες καὶ ἀντιπάθειες τῆς ἐν τῶν Ἑλλάδα, ἔπαιξε ἕνα ὄχι ἀσήμαντον ρόλον.

Κ' ἔτσι ἐν τῶν ἐν τῶν Γερμανία εἶχε εἰπωθῆ πιά, πὼς

ἡ Κρήτη δὲ θάπεφτε «ποτέ» στὰ χέρια τῶν Ρωμιῶν, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ρωσία, εὐτὺς ὀστερα ἀπὸ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸ πῆλεμο, δεῖξαν τὴ συμπάθειά τους στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ Κρήτη, τὸ πολεμικὸ βραβεῖο, ἔφευγε γιὰ πάντα ἀπ' τὴν Τουρκία, καὶ μὲ τὸν πρίγκηπα Γεώργιο τῆς Ἑλλάδας γινότανε σχεδὸν ἀνεξάρτητη τόσο ἀνεξάρτητη, πὸ μόνο μιὰ παντιέρα στὸ νησάκι τῆς Σούδας θύμιζε τὴν ἐπικυριαρχία τῆς Τουρκίας, κ' οἱ Κρητικοὶ διοικοῦσαν τὸ νησί τους στ' ὄνομα τοῦ Βασιλιᾶ Γεωργίου, (ἡ χωροφυλακὴ εἶχε ἑλληνικὰ τουφέκια καὶ τὰ κυβερνητικὰ χαρτιὰ ἔφεραν τὸν τίτλο «Βασιλεῖο τῆς Ἑλλάδας»). Ἔτσι «οἱ Προστάτριες Δύναμις» μὲ τίς χάρες, πὸ ἔκαναν στοὺς Ρωμιούς, — ὄχι βέβαια ἔλως διόλου χωρὶς σφερό τους — ἀπόχτησαν τὴν εὐγνωμοσύνη τους. Ἔστερα ἀπ' ἔλα αὐτὰ οἱ Ἑλληνες ὄχι μονάχα δὲ μᾶς ὄχτρεύτηκαν, μὰ καὶ ἔακολουθηθῶν νὰ θωροῦν τὸ Γερμανισμὸ Πολιτισμὸ, σὸν πρότυπο, καὶ νὰ στέρνουν τὰ παιδιὰ τους στὰ Πανεπιστήμιά μας. Κι αὐτὴ ἡ μισελληνικὴ διαγωγὴ τῆς Γερμανίας ἔακολουθοῦσε, ὡς πὸ ἄρχισε ὁ τωρινὸς πόλεμος· οἱ νίκες τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ τραγικὸς σκοτωμὸς τοῦ Βασιλιᾶ Γεωργίου, γίνηκαν ἀφορμὴ γιὰ νὰλλάξῃ φρόνημα ἡ κοινὴ γνώμη στὴ Γερμανία.

Ὁ ἀδικοσκοτωμένος Βασιλιᾶς τὸν περασμένο χρόνο, θυμοῦμαι, πὸσο πικρὰ μούχε παραπονεθῆ γιὰ τὴ στάση τοῦ Γερμανικοῦ Τύπου, πὸ ἔγραφε πάντα μὲ περιφρόνηση γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ. Κι ὄμως οἱ Γερμανοὶ, πὸ ταξιδεύουν κάθε χρόνο στὴν Ἑλλάδα καὶ λαβαίνουν ἀφορμὴ νὰ ἔχτιμήσουν τὴν Ἑλληνικὴ φιλοξενία καὶ νὰ γνωρίσουν τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ, θὰ μποροῦσαν νὰ ἔξασκήσουν κάποια ἐπίδραση φιλελληνικὴ — μὰ λιγοστοὶ λαβαίνουν τὸν κόπο νὰ γνωρίσουν τοὺς Ρωμιούς ἀπὸ κοντά: ἡ ἐπικοινωνία τους μὲ τοὺς βαρκάρηδες, τοὺς ἀμαξάδες, τοὺς δραγουμάνους καὶ τὸ προσωπικὸ τῶν διαφόρων ξενοδοχείων, νομίζουν, πὸς τοὺς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ βρίξουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ λαὸ τῆς.

Μὰ γιὰτὶ ἡ Γερμανία ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὸ φιλελληνισμὸ, πὸ ἐμψύχωσε τὰ πιὸ ἐκλεχτὰ πνευμάτῃς, στὰ εἴκοσι χρόνια τῆς περασμένης ἑκατονταετηρίδας; Ὁ καθηγητὴς Χάιζεμπεργκ ὁ εἰσηγητὴς τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεοελληνικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μονάχου στὴ μελέτη του, πὸ ἀναφέραμε, θέλει νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησῃ σ' αὐτὸ τὸ ρῶτημα.

Ὁ φιλελληνισμὸς τῆς Εὐρώπης δὲν ἀφῆκε νὰ νικήσῃ ἡ σφεροντολογικὴ πολιτικὴ τοῦ Μέττερνιχ, κ' ἔτσι ἡ Ἑλλάδα κατῶρθωσε νὰ φτάσῃ στὸ τέλος τοῦ ἀγῶνα τῆς. Τὸ καινούριο κράτος δὲν μποροῦσε

νὰ δικαιώσῃ τίς ἐλπίδες κεινῶν, πὸ νόμισαν, πὸς μὲ τὴν καινούρια Ἑλλάδα θάναστηθῆ καὶ ἡ παλιὰ πὸς ἡ Ἑλλάδα σὲ διάστημα, λιγότερο ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, κατῶρθωσε νάναπτυχθῆ σὲ πολιτισμένο κράτος καὶ νὰ τινάξῃ ἀπὸ πάνω του τὴν Τουρκικὴ μούχλα, αὐτὸ μπορεῖ καθένας νὰ τὸ καταλάβῃ, παραβάλλοντας ὄποια θέλει Τουρκικὴ ἐπαρχία μὲ μιὰ Ρωμαίικη. Ἡ Κρήτη ὄστερα ἀπὸ 15 χρόνων λευτεριά δέχθηκε σωστὸ Εὐρωπαϊκὸ νησί μὲ τοὺς δρόμους τῆς, τὰ σπίτια τῆς κτλ Ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι σὲ 200 χρόνια κι ἀπάνω (ἀπὸ τὸ 1669) ὄχι μονάχα δὲν ἔκαναν τίποτα γιὰ νάνυψώσουν τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν παιδεία στὸ πλοῦσιο νησί, μὰ καὶ τὸ κατῶστρεψαν, γιὰτὶ δὲν ἔχει σῆμερα μὴδὲ τοὺς μισοὺς κατοίκους, πούχε στὴ Βενετσιάνικη ἐποχῇ. Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τότες, πὸ μᾶς ἤρταν στὴν Εὐρώπη, ἔδῶ καὶ 500 χρόνια, ἔδειξαν πὸς εἶναι ὄχτροὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ γι' αὐτὸ σῆμερα παραδεχόμεστε, πὸς εὐτὺς, πὸ τινάξουν τὸ ζυγὸ τοῦ τυράννου ἀπὸ πάνω τους, οἱ λαοί, πὸ βρίσκονται στὴν Τουρκία, ἔεπολιτίζονται. Ἔτσι καὶ μὲ τὴν Μακεδονία, ἄμα ἔεσπλαθῶθῃ. Ὅσο γιὰ τοὺς Ἀρβανίτες μποροῦμε νὰ πῶμε, πὸς πάντα θὰ καλυτερέψουν τώρα, πὸ ἔεγαλαν τὸν Τοῦρκο ἀπὸ πάνω τους. Ἀνάμεσα στὰ Βαλκανικὰ κράτη ἡ Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξῃ καὶ γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῆς ἔεχωρίζε. «Οἱ Ἑλληνες στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς γίνηκαν ἔεπολιτιστῆς τῆς Ἀνατολῆς· σῆμερα περὸστερο ἀπὸ τότες. Στὸ Ὄθωμανικὸ Κράτος καὶ γιὰ τὴν ἱστορία, πὸς δημιούργησαν, γιὰ τὸν πολιτισμὸ, πὸς ἔφεραν καὶ γιὰ τὰ πνευματικὰ τους χαρίσματα, παίρνουν τὴν πρώτη θέση». Ἐγραφα στὸ 1897 καὶ δὲ μὲ μὸδιξίε τίποτα νὰ ἔεναπῶ τὰ ἴδια μου αὐτὰ λόγια καὶ σῆμερα. Βέβαια δὲν ἔεφτασαν ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα ἔλα τὰ πράματα σὲ τέτια τελειότη, ὄπως ἔδῶ, (ἂν εἶναι κ' ἔδῶ ἔλα τέλεια), μὰ μέρα μὲ τὴ μέρα καλυτερεύουν. Κ' ἔτσι ἔσοι βρέθησαν πέρσι στίς ἔορτῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ στὸ Συνέδριο τῶν Ἀνατολιστῶν στὴν Ἀθήνα, δὲν μποροῦν παρὰ νὰ μολογήσουν, πὸς πολλὰ, πὸς ἔεγιναν ἔκει πέρα, πρέπει νὰ μᾶς βροῦν γλήγγαρα κ' ἔμας μιμητῆς στὰ Συνεδριά μας.

Κι ἂν σῆμερα ἡ Ἑλλάδα δὲν ἔχει συμπάθειες στὴ Γερμανία, γι' αὐτὸ δὲ φταιεὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός. «Τὴν ἀφορμὴ πρέπει νὰ τὴ ζητήσομε ἀνάμεσά μας, στὴ Γερμανία», παρατηρᾷ μὲ τὸ δίκιο του ὁ Χάιζεμπεργκ. Ὁ φιλέλληνας τῆς ἀρχαίας γλώσσας «πλανιότανε μὲ τὸ ρωμαντικὸ ὄνειρο, πὸς ἔεπρεπε νάναστηθῆ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα εὐτὺς, πὸς θὰ ἔεσπλαθῶνόνταν οἱ Ἑλληνες» δὲν ἔεβλεπε, πὸς τὸ Ρωμαίικο δὲ σχετιζότανε μόνο μὲ τὸν ἀρχαῖο, μὰ καὶ μὲ τὸ βυζαντινοχριστιανικὸ πολιτισμὸ. Μὰ ἔλα αὐτὰ

πέρασαν πιά τώρα. Σήμερα βρισκόμαστε στή υπερ-ρολογική εποχή. Προστατεύουμε την Τουρκιά για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους — τί μᾶς μέλει ἑμᾶς για ἓνα μικρὸ Λαό, ἀπ' τὸν ὅποιο δὲν μπορούμε νᾶχουμε κανένα θετικὸ κέρδος, ἀφοῦ δὲν ἔχει μήτε ἐξαγωγή, μήτε στρατό, πὸν μπορούν νᾶ λογαριαστοῦν; Κι ὅλα αὐτὰ τὰ λέμε για ἓνα Λαό, πούχει προγόνους, στοὺς ὁποίους ἑμεῖς χρωστάμε τόσα πράματα. Ἡ ἔξανθρωπιστικὴ μόρφωση, βλέπετε, δὲν ἔχει πιά σήμερα καμιά ἀξία. Τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδας δὲν ἀκούγεται πιά σήμερα, γιατί ὁ Λαός τῆς δὲ ζῆ στήν ἐποχὴ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Κι ὅμως εἶναι πολὺ ἀμφίβολο, ἂν ἑμεῖς ἔχουμε νᾶ ὠφελήθουμε τίποτα μ' αὐτὴ μας τὴ μισελληνικὴ πολιτικὴ. «Θὰ εἶναι ἴσως σοφώτερη πολιτικὴ» — βάζω τὰ λόγια τοῦ Χαίζεμπεργκ, γράφει ὁ Τοῦμπ — νᾶ μὴ ἀπωθήσουμε τοὺς Ἕλληνες στήν ἀνατολικὴ Εὐρώπη, κοντὰ στοὺς Σλάβους· ἓνα ἰσχυρὸ χριστιανικὸ κράτος στὰ νοτιανατολικά τῆς Εὐρώπης, πὸν νᾶ περιλαβαίνη ὅλο τὸν Ἑλληνισμό, πὸν βρίσκεται σκορπισμένος στήν Τουρκιά καὶ στὰ νησιά, μπορούσε νᾶ μᾶς προσφέρη πιότερες ὠφέλειες παρά ὅσες ἡ Τουρκιά, πὸν τῆς περιμαζεύουμε τὰ συντρίμια». Αὐτὴ θὰ εἶταν μιὰ πολιτικὴ ἀπαράλλαχτη μὲ τῆς Αὐστρίας στήν Ἀρβανιτιά· μπήγει ἡ Αὐστρία ἓνα μοχλὸ ἀνάμεσα στοὺς Πανσλαβιστῆς στή Βαλκανικὴ Χερσόνησο, ὑποστηρίζοντας ἓναν ἰσχυρὸ, ὄχι σλαβικὸ, λαό, πὸν βλέπει στοὺς Σέρβους καὶ στοὺς Μαυροβουνιώτες τὸ χειρότερο ὄχτρο του, τὸν ὑποστηρίζει για νᾶ διατηρήσῃ τὴν παλιά του ἐθνικότη. Καὶ οἱ Ρῶμοι μὲ τοὺς Ἀρβανίτες, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο τους ἀπὸ προϊστορικὰ χρόνια βρίσκονται στή Βαλκανικὴ Χερσόνησο, πρέπει σύντομα νᾶ λάβουν τὰ μέτρα τους, για νᾶ μὴ τοὺς συνεπάρη τὸ σλαβικὸ ρέμα καὶ χάσουν για πάντα τὸν ἐθνισμό τους.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ

ELVIRA

Τοῦ Ὅμηρου ἐγὼ παιδί ὅλο φῶς κ' Ἑλλάδα,
τοῦ Ντάντε κόρη ἐσύ, Μοῦσα κ' Ἑλίδα,
μὲ τοῦ ἀπαλοῦ σου γέλιου τὴ γλυκάδα
μοῦ ἔγινες τοῦ ξανανιωμοῦ ἡ ἀχτίδα.

Μᾶν μενεξένιο δεῖλι εἶταν πὸν μὲ ὄες
ποῦ πᾶς σπερουνιασμένη ἀπὸ τὴ Μοῖρα;
σταλιά ἢ χαρὰ, πέλαο ἢ λύπη....., ὦ Ἑλίρα,
σὲ χάρηκα ὅσο ζοῦν οἱ μενεξέδες.

Μερίνα, 1913

Μ. ΦΙΑΝΤΑΣ

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ (*)

Ἡ «Ν. Ἡμέρα» βρίσκει πὸς τὰ κακούργημάτα τῶν Βουργάρων ὅσο πρέπει νᾶ κηρύχονται στὸ ἐξωτερικὸ, ἄλλο τόσο πρέπει νᾶ κρύβονται μεσ' στήν Ἑλλάδα. Καὶ πρέπει νᾶ κρύβονται, λείει, για νᾶ μὴν ἐρεθίζεται ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ταραχῆ καὶ τὴν Κυβέρνηση στήν πολιτικὴ π' ἀκολουθαίει.

Τὸ πόσο εἶναι λογικὸ νᾶ ζητᾶμε νᾶ συγκινήσουμε τοὺς ἄλλους για τὰ παθήματα τῶν ἀδερφῶν μας δίχως οἱ ἴδιοι ἑμεῖς νᾶ συγκινηθοῦμε καὶ νᾶ δειξοῦμε τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἀγανάχτησή μας, ἂν δὲν μπορεῖ νᾶ τὸ κρίνη ἡ ἴδια ἡ «Ν. Ἡμέρα» ἄς τὸ ᾄῃ ἀπὸ τὸ γράμμα ἐνὸς Ἑγγλέζου, πὸν δημοσίεψε ἡ «Ἀκρόπολη». Γιατί ὅμως ἡ ἀγανάχτηση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ τάραζε τὴν πολιτικὴ π' ἀκολουθαίει ἡ Κυβέρνηση; Ποιὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ;

Δὲν ὑποθέτουμε πὸς ἡ Κυβέρνηση ἀκόμη καὶ τώρα, ὅσο ἀπὸ ἓνα τέτιο ξεφάνερωμα τοῦ εἶδους τῆς Βουργάρικης πάστας σὲ καιροὺς φιλίας καὶ συμμαχίας, εὐλικρινὰ πιστεύει στή διατήρηση τῆς Βαλκανικῆς συμμαχίας κ' ἐργάζεται γι' αὐτὴ. Σύμμαχοι μὲ σιχαμεροὺς κακούργους; μὲ κλέφτες; μὲ χτηνάνθρωπους; μὲ τέρατα ὄξω ἀπὸ κάθε νόμο καὶ ἀπὸ κάθε δίκιο, μὲ δίχως αἴσθημα ἀνθρώπου; ἐδῶ δὲν μπορούμε νᾶ φέρομε παράδειγμα τὴν Ἰταλία μὲ τὴν Ἀουστρία. Οὔτε οἱ Ἰταλοὶ εἶναι σὰν τοὺς Βουργάρους οὔτ' οἱ Ἀουστριακοί. Μποροῦν λοιπὸν νᾶναι ὄχτροι καὶ σύμμαχοι. Ἡμεῖς δὲν μπορούμε μὲ τοὺς Βουργάρους. Ἐξὸν πειὰ ἂν οἱ χιλιάδες κακούργοι κρεμαστοῦν, μαζὶ κ' ἐκεῖνοι πὸν τοὺς κυβερνοῦν, καὶ διορθώσουν ὅσα ἀπὸ τὰ δεικνύματά τους διορθώνονται. Πρᾶμα πὸν δὲν τὸ περιμένουμε. Γιατί λοιπὸν θὰ ταραζοῦταν ἡ Κυβέρνηση στήν πολιτικὴ τῆς ἀπὸ τὴν ἀγανάχτηση τῆ λαϊκῆ; Κ' ἔπειτα, ἂν παραδλέποντας κάθε πραγματικότητα θᾶθελε σῶνει καὶ καλὰ νᾶχη τὴ συμμαχία τῶν Βουργάρων ἡ Κυβέρνηση, κατὰ τί θὰ τὴν ἐνοχλοῦσε περισσότερο ἡ ἀγανάχτηση τοῦ λαοῦ για τὸ φέροισμό τους, ἢ δὲν μπόρεσε νᾶ τῆς ἀλλάξη τὸ μυαλὸ τὸ ὅτι καθόμαστε παραταγμένοι μὲ τὸ πλοῦτοι ἀπέναντί τους; Ἄν αὐτὸ τὸ πρᾶμα δὲ γκρέμισε τὴ συμμαχία, θὰ τὴ γκρεμίση ἡ ἔκφραση τῆς ἀγανάχτησής μας;

(*) ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ». Τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶταν ἔτοιμο ἀπὸ τὴν περασμένη βδομάδα, ὅτα δηλ. ἀκόμη ψάχναμε νᾶ βροῦμε τί χρειάζεται καὶ τί δὲ χρειάζεται στοὺς Βουργάρους. Τώρα πιά τὸ κατόνι μίλησε καὶ μᾶς ἔδειξε τί τοὺς χρειάζεται.

Ούτε υποθέτουμε πώς η Κυβέρνηση επιδιώκει άπλώς να μπορέσει να κρατήσει τις χώρες που κατέχουμε άδιαφορώντας τέλεια για τους Έλληνες που θα μείνουν στους Βουργάρους και για αυτό δε θέλει να μαθαίνει ο έδω λαός τί γίνονται εκείνοι. Ότι δηλ. τους πουλάει κείνους και τους παραδίνει θύματα στην κακούργα διάθεση των Βουργάρων, για να εξαγοράσει την ήσυχία μας στα ρέστα που κρατούμε. Τέτια άτιμη πολιτική δεν τη νομίζουμε ικανή να κάνει η Κυβέρνηση, όση κι αν έχει άβδηριτούση. Κ' έξιν αυτό, κ' έτσι αν είταν, τί νόημα πάλι θάχε τὸ να κηρύχουμε τὰ κακουργήματά τους στο έξωτερικό; Ή μήπως μ' αυτό έννοει ή «Ν. Ήμέρα» ότι πρέπει να συγκινούνται μόνο οι έξω Έλληνες κ' έτσι στα ψέμματα λέει πώς κ' ή ίδια είναι έτοιμη να έργαστη για τὸ σκοπό;

Έπειτα, έδω τὰ πράματα φως φανερά δείχνουν ότι κάθε άπ' εϋθείας ήσυχη συνεννόηση με τους Βουργάρους κόπηκε και ότι επιδιώκει ή Κυβέρνηση δεν μπορεί να τὸ επιδιώκει παρά ή με φοβέρα πολέμου, και τότες, είπαμε, δεν είναι πιστευτὸ ν' άφίση έκθετο τὸν Έλληνισμό που σπαράζει κάτω άπ' τοϋ Βούργαρου τή φτέρνα, ή με μεσολάθηση τρίτων. Κ' οι τρίτοι πάλι αυτοί, ή Ρωσία λ. χ., είναι πιστευτὸ πὸς μᾶς άπαγορεύουν να πονούμε και να γαναχτούμε για τάνάκουστα δεινά των αδερφών μας; Ότι επιδοκιμάζουνε τὸ φέριμο των Βουργάρων, ότι είναι προστάτες στις κλειψιές, στο άτιμασμα, στις σφαγές κι όλες τις άλλες άναντρες κι άτιμες κι άπάνθρωπες πράξεις των Bougres; Μά τότες τί είδος μεσολάθηση θάναυτή για μᾶς; Και πὸς τάχα μᾶς έπιτρέπουν να πονούμε στο έξωτερικό, μά όχι στο έσωτερικό;

Άπ' όλους τοϋς συλλογισμοϋς αυτούς φαίνεται ότι δεν είναι λογικό αυτό που ζητᾶ ή «Ν. Ήμέρα». Έξιν αν θέλει μοναχά να πη ότι δεν πρέπει να πειραζόμαστε και να γαναχτούμε, άπλώς για να μη χαλούμε την προσωπική ήσυχία του κ. Πρωθυπουργού, όχι την πολιτική του. Κόπως πολὺ μεγάλη τούτη ή αξίωση, όσο μεγάλο δικιο κι αν έχει ο κ. Πρωθυπουργός ζητώντας ήσυχία. Άλλά, κι αν υποθέσουμε πὸς μπορούμε να μην πειραζόμαστε, είναι συμφέρο έθνικό να μη μαθαίνουμε, να μην ταρραζόμαστε, να μη διαδηλώνουμε τὸν πόνο και την άγανάχησή μας;

Τί ζητᾶμε τώρα; Είναι φανερό πὸς περιμένουμε να διορθώσουνε οι τρίτοι την κατάσταση. Με τί τρόπο όμως προκαλούμε τη μεσολάθησή τους; Άραγες τοϋς παρακαλούμε να μᾶς σώσουνε άπ' τοϋς

Βουργάρους, γιατί άλλοιως είμαστε χαμένοι, και να μεσιτῶνουμε για να κρατήσουμε τὰ μέρη που κατέχουμε, και να μᾶς φιλιώσουνε μ' αυτούς, και δειχνούμαστε πρόθυμοι να μην ξέρουμε τη διαγωγή των αντίδικων κι άναγωνρίζουμε άπόλυτη έλευθερία στις κακουργίες τους και κυριότητα στις χώρες που σωσαν και κατάχτησαν; Τότες βέβαια θάπρεπε ο Έλληνικός λαός να μη μαθαίνει τὰ κακουργήματα. Μά τότες θάπρεπε και ή Κυβέρνηση να πετροβοληθή για αυτή της την άκαραχηρήστη πολιτική. Όχι, δεν πρέπει έτσι! Άλλοιως χρειάζεται! Χρειάζεται σ' εκείνους που μεσολαδοϋν να ποϋμε: «Αυτὰ τὰ δίκια έχουμε έμεις, αυτὰ οι Βούργαροι. Αυτὲς είν' οι θυσίες οι δικές μας, αυτὲς των Βουργάρων. Τέτιοι είμαστ' έμεις, και τέτιοι κείνοι, δολοφόνοι, άπεροβγάτες, άπάνθρωποι, κλέφτες, πρόστυχοι, βδελύγματα. Έμεις δε θέμε και τέτοιους ποϋναι να τὸς οθήσουμε ως Κράτος άπ' τὸ χάρτη, αν και θά κάναμε άγια δουλιά. Άλλά την τυραννία τους δεν την υποφέρουμε. Ζητούμε να περιοριστοϋν στα σύνορα, που είναι λογικό να περιοριστοϋν. Και ζητούμε έγγυήσεις για τη ζωή και την τιμή και τὰλλα του ανθρώπου δικαιώματα για τους δικούς μας μείνουνε στο περιωρισμένο των δολοφόνων και κακούργων κράτος. Δικό σας χρέος είναι να μᾶς βοηθήσετε σ' αυτὰ που ζητᾶμε. Και είναι και συμφέρο σας άκόμη να μᾶς βοηθήσετε. Δεν υπάρχει κανέναν λόγος να υποστηρίξετε αυτὰ τὰ βδελύγματα πειότερο παρά έμᾶς. Η έξέα του Σλαβισμού δε δικαιολογει αυτὴ την υποστήριξη. Αυτὰ τὰ τέρατα δεν είναι κανε Σλάβοι, μά κι αν είταν, χρέος θάχατε να τοϋς άποκηρύξετε. Και τὰ συμφέροντα του Έλληνισμού δεν είν' αντίθετα καθόλου με άξιώσεις σας λογικές. Λοιπόν πρέπει, απαιτούμε, με τή βοήθειά σας να περιοριστοϋν οι Βούργαροι».

Άν πάλι τη μεσολάθηση δεν τη ζητᾶμε έμεις, αλλά οι τρίτοι μᾶς τηνε φορτώνουνε, γιατί έτσι τοϋς συμφέρνει, τότες πάλι ή έχουνε συμφέρο με κάθε τρόπο να διατηρήσουν τη Βαλκανική συμμαχία ή δεν τοϋς μέλει και τόσο για αυτό, παρά ζητοϋνε μόνο ναποφύγουνε μεγαλύτερες περιπλοκές. Άν συμβαίνει τὸ πρώτο, έμεις, μ' έλο τὸν κόπο και την άποτροπίαση που θα αισθανόμαστε, μπορούμε, αν μᾶς πλατύνουν άρκετὰ τὰ σύνορά μας κι αν γύρω σε κάθε Έλληνική κοινότητα στο Βουργάρικο χτίσουν με τὸν τρόπο που χρειάζεται κι από να σινικό κάστρο, που να μη μποροϋν να τὸ πηδήσουν οι Μογγόλοι, να διατηρήσουμε για χάρη των μεσιτών την τυπική συμμαχία, μιᾶ συμμαχία που δε θάναυ συμμαχία. Κι αν συμβαίνει τὸ δεύτερο, πάλι κείνο που χρειάζεται είναι να κρατήσουμε τη στάση πουπαμε

παραπάνου, νὰ φωνάζουμε τὸν πόνο μας, νὰ ζητήσομε δικαιοσύνη.

Σὲ κάθε λοιπὸν περίστασι, εἴτε ζητοῦμε ἐμεῖς τὴ μεσολάδηση εἴτε μᾶς τὴν ἐπιβάλλουν, δὲ χωρεῖ ἀμφισβήτησι πὼς συμφέρο μας εἶναι κοντὰ στὶς φωνὲς γιὰ τᾶλλα μας δίκια νὰ μαθευτοῦν ἀκόμη κ' ἔξω, μὰ καὶ μέσα καὶ τᾶτιμα φερσίματα τῶν Βουργάρων, νὰ φωνάζουμε τὸν πόνο μας, νὰ ζητήσομε διόρθωσι. Θᾶνα κι αὐτὸ ἓνα ὄπλο καλὸ γιὰ τὴν Κυβέρνησι, ἂν ἀποφασίσῃ νὰγωνιστῆ ὅπως πρέπει νὰγωνιστῆ. Ὡραία ἐξήγησε τὸ πρᾶμα ὁ κ. Γαβριηλίδης στὴν «Ἀκρόπολι» σὲ δυὸ μελέτες του. Καὶ δὲ λέμε βέβαια, ὅπως δὲ λέει κι ὁ κ. Γαβριηλίδης, ὅτι εἶν' ἀρκετὸ τὸ ὄπλο αὐτὸ γιὰ ὅ,τι κωνηγοῦμε, Χρειάζεται καὶ στρατιωτικὴ ἐτοιμασία ἔντονη. Καὶ χρειάζεται καὶ Κυβέρνησι μὲ διπλωματικὸ ἐπιτελεῖο πού νὰ ξέρῃ νὰ πολεμάῃ μὲ τὰ ὄπλα πούχει.

Ἄς γίνουνη λοιπὸν, ἄς γίνουνη ὅσα πρέπει! Φτάνουν οἱ ὑποχώρησι, στὸ διάολο ἢ ὀλιγάρεια! Κι ἂν εἶν' ἀδύνατο μὲ πόλεμο ἢ μὲ μεσολάδηση νὰ νικήσομε, πάλι, ἢ ἔθνικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ τί θὰ κάνουμε, ὄχι ἢ Ἑλλαδίτικη, πού δὲν ἔχει πού νὰ στηριχτῆ. Δηλαδὴ πάλι: ὄχι ὑποχώρησι στὸ Βουργαρισμὸ. Κάλλιο νὰ κολοδώσομε τὴν ἀνεξαρτησία μας, γιὰ νὰ βροῦμε προστασία καὶ νὰσφαλίσουμε τὴν ἔθνικὴ ὑπόστασι ὅλων τῶν πληθυσμῶν πού μᾶς ἀνήκουν. Ποιὰ θὰ εἶν' αὐτὴ ἢ προστασία, δὲν τὸ ξέρουμε. Ἀναφέραμε πὲ προηγουμένο ἄρθρο τὸ Γερμανισμὸ καὶ τὴν Ἄγγλια. Ἐξέρουμε βέβαια πὼς οἱ δυὸ αὐτοὶ ὄγκοι ἔχουν ἀνταγωνισμὸ, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἀποκλείνει καὶ συνεργασία τους ὅταν καὶ ὅπου μποροῦν νὰ συμφωνήσουν. Ἀλλὰ τῶρα δὲν εἶναι λόγος νὰ ζητάζουμε μὴ τέτοια περίπτωσι. Γιὰ τὴν ὥρα βλέπομε πὼς ἢ Κυβέρνησί μας ἔχει λόγους γιὰ νὰ εἶναι πιδ ἀντρεία, ἂν ὄχι πέρα ὡς πέρα ἀντρεία. Καὶ τὴν παρακαλοῦμε νὰ γίνῃ. Ἐνας λόγος εἶναι καὶ ἢ ἀποξένωσι τῆς Βουργαρίας ἀπ' τὸν κύκλο τῶν πολιτισμένων ἔθνων καὶ κρατῶν ἐξαιτίας τῶν κακουργημάτων, πού, θαρροῦμε, δείξαμε ἀρκετὰ πὼς συμφέρο μας καὶ δυνάμωμα τῆς Κυβέρνησι στὸν ἔθνικὸ ἀγῶνα εἶναι, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι λέει ἢ «Ν. Ἡμέρα», νὰ τὰ αἰστανθῆ ὅσο γίνεται πειότερο ὁ λαὸς μας καὶ νὰ πονέσῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι βέβαια αὐτὸς ὁ λόγος πού μᾶς κάνει νὰ ζητοῦμε ἀπ' τὴν Κυβέρνησι νὰντρευτῆ. Αὐτὸ μᾶς τὸ ὑπαγορεύουνη οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, πού δίνουν θάρρος στὴν Κυβέρνησι νὰ κηρύχῃ ὅτι «οὔτε σπιθαμὴν γῆς» δὲν παραδίνουμε κτλ. Γιατί λοιπὸν νὰ μὴ λάβῃ τὸ θάρρος νὰπατήσῃ καὶ τὰ σύνορα πού πρέπει νὰχοῦμε καὶ γιὰτί νὰ μὴν πῆ καὶ στὴν κακούργα

ὄρμη τῶν Βουργάρων: «Φτάνουν τὰ κακουργήματα!»;

9.6.913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

Σημ. Στὸ χτεσινὸ τῆς φύλλο ἢ «Ν. Ἡμέρα» βρίσκει πὼς οἱ δικμαρτυρες στὸν πολιτισμένο κόσμον γιὰ τὰ κακουργήματα δὲ θᾶχουν ἀποτέλεσμα, ὅπως δὲν εἶχαν καὶ λίγα χρόνια πρὶν γιὰ ὅσα ἔκαναν καὶ τότες στὴ Μακεδονία οἱ Βούργαροι. Παρατηροῦμε πὼς τῶρα εἶναι κάπως διαφορετικὰ τὰ πράματα, δὲ δίνουμε ἕμωσ καὶ πέρα πέρα ἀδικο στὴ «Ν. Ἡμέρα»: Κι ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλο μέσο γι' ἄμυνα, βέβαια εἶναι συζητήσιμη κ' ἢ γνώμη τῆς ὅτι πρέπει νὰ ξαναδώσομε ζωὴ στὰ συχωρεμένα μας ἀνταρτικὰ σώματα.

10.6.913

Ο ΙΔΙΟΣ

ΤΟ ΤΥΛΙΓΜΕΝΟ ΚΕΡΙ

Στὴν ξηνητεία ἔζησεῖ καὶ πέθαν' ἓνας ἀλλόκοτος ἀνθρωπος. Ζούσε μ' ἓνα μικρὸ εἰσόδημα πού τοῦστελν' ὁ ἀδερφός του καὶ γνώριζε μονάχα τρεῖς γωνιές: στὸ σπίτι πού ἔμεινε, στὴ Βιβλιοθήκη πού διάβαζε καὶ στὴ μύρτα πού ἔτρωγε κ' ἔγραφε.

Τί ἔγραφε;

Τὰ χειρόγραφα του στάλθηκαν ὅλα στὸν ἀδερφό του, ἀπ' τὴν Ἀστυνομία πού ἤδρε τὴν ἀντρέσσα του, τὴν ἡμέρα πού πέθανε.

Τὸ μισοκαμμένο κερί του ὅμως, πού ἦτον φτενὸ καὶ δὲν ἔστεκε καλά στὸ καντηλιέρι, τὸ εἶχε τυλιγμένο μὲ ἓνα χαρτί. Στὸ χαρτί αὐτὸ ἦταν σημειωμένα αὐτὰ πού ἀντιγράφο ἔδω, χρήσιμα φαίνεται γιὰ κάποια ἱστορία, πού ἐτοίμαζε. ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν Παραμυθῶν ἴσα μὲ τὸ Βασιλέα Ὁθωνα.

«Στοιχεῖα καὶ Γίγαντες.—Κυκλικὸι θρόνοι.—Φῶς, εὐμορφία καὶ δόξα.—Ὁ λεγεών.—Ἡ φάλαγξ.—Οἱ θεοὶ γίνονται ἀνθρωποὶ.—Ὁ ἀνθρωπος γίνεται Θεός.—Πορφύρα καὶ Σταυροβάλλον.—Στὰ σκοτεινά.—Ἡ μπόρα.—Ἡ εἰσότρα.—Μιναρέδες.—Ἡ γκόντολα.—Τρομπόνι καὶ φλάμπουρο.—Τὸ μυστικὸ.—Ἡ ἀλυσίδα ἔσπασε.—Ὁ πατέρας πού χάθηκε.—Ὁ λευκὸς Βασιλεῖας».

Στὸ πίσω μέρος τοῦ χαρτιοῦ ἦταν αὐτὰ τὰ ἄλλα, γιὰ βοηθητικὰ φαίνεται κεφάλαια τοῦ ἔργου.

«Τὸ χῶμα πού μιλεῖ» (τοπογραφία).—Τὰ παρακλάδια τῆς εἰζας (ἱστορικὸι ἀπόγονοι).—Μαρμαρωμένη εὐμορφία (Περιγραφή μνημείων).—Μυρτιά καὶ μοσχολίβανο (ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία).—Ξερριζώματα (Ἑπτανησιακά).—Χρυσόκολλες καὶ πούλιες (ξενικὴ ἀριστοκρατία).—Οἱ μαγῶνες (ἐξοριστὰ γιὰ τοὺς Χιώτες).—Ἡ κοῦκα (γιὰ τὴν ἀριστοκρατία τῶν Διερμηνέων).—Τὰ ρέστα τῆς πατάτας (γιὰ τὶς οἰκογένειες τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου).—Πετιὰ καὶ βράκα (γιὰ τὶς ἐπαναστάσεις τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Κρήτης).

Αὐτὰ εἶχε τὸ περιτύλιγμα τοῦ κεριοῦ.

ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ

ΤΡΙΑ ΛΟΓΙΑ (*)

Τὸ δράμα θ' ἀλλάξῃ τώρα καὶ θὰ γίνῃ κωμωδία, τέτοιο ἀστείο χαρακτήρα παίρνει ἔξαφνα ἡ κατάσταση, γιατί θὰ ἴδωμε πῶς τὸ κοινὸ φέρεται σ' ἓναν ἄντρα πού χωρίζει τὴ γυναίκα του ἀπὸ εὐσυνειδησία.

Αὐτὸς ὁ ἄντρας δὲ βρίσκει μοναχὰ ἀποδοκιμασία, βρίσκει κατηγορία, ἀνάθεμα, μίσος, θυμὸ, ἀγανάκτηση, ἐπανάσταση, ἀφροῦς καὶ σάλια. Σηκῶνται νὰ τονὲ κομματιάσουνε.

Μέρα μὲ τὴ μέρα γίνεται ἓνας ἄτιμος, κακούργος, δολοφόνος—τοῦ τὸ εἶπανε κι αὐτὸ μιὰ μέρα—ἀσυνειδήτος, τρελλός, μανιακὸς καὶ ἔτι ἄλλο θέλετε.

* Ἄν πῆς καὶ γιὰ τίς γυναῖκες, βλέπεις κάτι τρομάρες τάχατες παρθενικές, κάτι φρίκες, κάτι ξεφωνητὰ περιστεριῶν πού τις βιάζου, κάτι συμμαζέματα φουστανιῶν πού φεύγου, νὰ μὴν τὸν ἀγγίσει, κάτι τσιριχτὰ ἀρετῶν πού προσβάλλονται—καὶ μάλιστα ἀπὸ κείνες πού οἱ ἀγαπητικοὶ τους, ἀκόμη καὶ οἱ ἄντρες τους, καὶ τὰ ξαδρέφια τους, καὶ τ' ἀδέρφια τους κι οἱ ἀρρεβωνιαστικοὶ τους, τοὺς δείξανε ἀρετὲς πολὺ ξεδιάντροπες. Συπτώματα πολὺ ἀνησυχητικὰ γιὰ τὸν τόπο μας.

Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια εὕρισκες κάποιο ἱπποτισμὸ πρὸς ἐκεῖνον πού ἔκθετε τὸν ἑαυτὸ του, πρὸς τοὺς Δὸν Κιχώτους ἢ τοὺς Λόεγκριν πού πέφτανε θαρρετὰ μέσα σ' ἓναν κίντυνο, πρὸς κείνον πού, ξέροντας σὲ τί συφορὲς παρουσιάζει στὰ στήθια του, ἀκολουθαί μολαταῦτα τὴν ἰδέα του, ἔτσι, γιατί τὴ βρίσκει δίκαια.

Θυμᾶμαι, πῶς κάποιος, μιὰ φορὰ, στὰ πολυπερασμένα χρόνια, ἓνας ποιητῆς, ἓνας τρελλός, ἓνας Βίχτωρας Οὐγγώ, ἐπικαλιότανε τὸν οἶχτο ἀκόμα καὶ γιὰ φόνο, καὶ σὲ πιδ παλιὰ ἀκόμα ἐποχὴ, ἓνα δικαστήριο θεῶν ἀθῶωνε ἓναν Ὁρέστη.

Τώρα εἴμαστε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν Ὁρέστη. Τώρα βρισκόμαστε στὸ Νόμο καὶ στὴ Συνείδηση. Πάει κείνη ἡ ὀρθοφροσύνη τοῦ παλιοῦ καιροῦ, χάθηκε ἀνάμεσα σ' ὄλες τοῦτες τίς ὑβριες πού χυμᾶνε καταπάνου στὸν ἄντρα πού, ὅπως κι ἂν τὸν πάρη, δὲ χωρίζει τὴ γυναίκα του ἀπὸ καμμιά ροπή ἀνήθικη.

Ἡ σημερινὴ ψυχολογία μας εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια ἀλλόκοτη. Σὲ μιὰ ζωὴ του ἀλάκερη πού ὁ καθένας τὴν ξέρει, ἔτι μπορεῖ ἓνας ἄντρας νὰ δείξῃ, ἐπὶ χρόνια, σὲ περιστάσεις πολὺ πιδ σοδαρές, θάρρος, τιμὴ, εἰλικρίνεια, κρίση, ἐπιστήμη, ποίηση, ὅλα αὐ-

τὰ χάνονται, πᾶνε, ξεχνιοῦνται ἀπὸ τὴ στιγμή δὲ που αὐτὸς ὁ ἄθρωπος κάνει κάτι, πού γιὰ νὰ τὸ ἐχτιμήσῃ κανένας ὅπως πρέπει, δὲν ἔχει στὸ χέρι του κανένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πού ἀπαιτοῦνται καὶ γι' αὐτὸ κίολας δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὸ καταλάβῃ.

Δὲν κόβει τὸ κεφάλι του νὰ πῆ πῶς αὐτὸς ὁ ἄθρωπος, γιὰ νὰ κἀνῃ ἔτι, ἔκανε κάποια αἰτία βέβαια θὰ εἶχε πού τὴν ἔβγαλε ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ χαρίσματα του, τὴν κρίση του, τὸ θάρρος του, αὐτὰ δηλαδὴ πού χτὲς τοῦ ἀναγνωρίζαμε.

Μὰ πόσο ἀσκημο εἶναι γιὰ τὴν ὑψηλὴ ἠθικὴ προπάντων, νὰ γυρίζῃ κανένας τὴ ράχη του πρὸς τὸν ἄθρωπο πού μοναχὰ ἢ εἰλικρίνειά του ἔπρεπε νὰ γητεύῃ.

Γιὰ σκεφτῆτε το, ἀλήθεια. Αὐτὸς ὁ παντρεμένος, πού ἀπὸ εὐσυνειδησία, ὅπως εἶπαμε, χωρίζει τὴ γυναίκα του γιὰ νὰ πάρῃ ἓνα κορίτσι, θὰ μπορούσε ἀξιόλογα νὰ ἔακολουθήσῃ τὴν ἡσυχὴ ζωὴ του, σπῆτι του, νὰ χαίρεται τὸ νοικοκυριὸ του, νὰ καλοπερνᾷ μὲ τὴν περιουσία του. Ἔτσι θάμμενε ἓνας λαμπρὸς σύζυγος, ἓνας τέλειος οἰκογενειάρχης, κι ὅμως κρυφά, ὅπως ὄλοι οἱ ἄλλοι, θάκανε τὴ μυστικὰ του μικροατιμία.

* Ἄν ὁ σύζυγος δεχότανε νὰ δολιευτῇ μὲ τέτοιον τρόπο, τίποτα δὲ θάλλαζε στὴν κατάστασή του. Τὰ χαμογέλια, οἱ περιποιήσεις, ἡ ὑπόληψη τῶν συχρόνων του θὰ ἔακολουθοῦσανε νὰ λάμπουνε στὸ σπῆτι αὐτοῦ τοῦ ἄτιμου πού θὰ κρυβότανε.

Καὶ μόνο αὐτὸ; Θὰ τότε παινεύανε κίολας πού θὰ κρυβότανε. Γιατί νὰ ταραξῇ αὐτὸς τὸν κόσμο, πού καλὰ κάθεται στὶς συνήθειες του; Ὁ φαρισαϊσμός δὲν τοῦ ἀρέσει νὰ τὸν ἀνησυχῶνε στὶς εὐκολίες ποῦχει γιὰ τίς κακοθήθειές του. Πόσοι εἶναι πού ζοῦνε διπλὰ σημερα μέσα κι ὄξω ἀπὸ τὸ σπῆτι τους! Καὶ πόσοι παρουσιάζονται φανερά δίχως νὰ εἶναι στεφανωμένοι! Εἶναι μάλιστα καὶ κοινωνικὰ εὐγένεια νὰ μὴ τοὺς προσκαλλοῦνε ξεχωριστά. Εἶν' ἀλήθεια πῶς κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲ θὰ τὸ δέχοντο ποτὲ αὐτὸ. Εἶν' ἐκεῖνοι πού, πολὺ σωστά, φαίνονται οἱ πιδ σκανταλισμένοι ἐνάντια σ' ἐκεῖνον τὸ χωριάτη, πού πάει μ' ὄλη τὴν ἀναιδέια καὶ χώνεται παντοῦ.

* Ἐπειτα ὑπάρχουνε τόσο ἄπειρες ἀπρέπειες, ἂν καὶ ὁ καθένας νομίζει πῶς ἡ δική του ἢ περιπτώση διαφέρει πολὺ ἀπὸ τῶν ἄλλωνῶν πού τοὺς κατηγοροῦν.

Νὰ λοιπὸν τόσα παραδείγματα πού μπορούσε νὰ παρῇ αὐτὸς ὁ ἄντρας, καὶ μπορούσε, κ' ἔπρεπε νὰ τ' ἀκολουθήσῃ.

Μὰ ὄχι, δὲν τὸ θέλησε, καὶ γι' αὐτὸ δὲν τοῦ συχωρᾶνε τὴν ἐνάρετη πράξη του. Γιατὶ πρέπει νὰ διακηρυχτῇ μεγαλόφωνα πῶς εἶναι πραγματικὰ ἐνάρετη ἡ πράξη του. Ἐπειδὴ ὁ ἄθρωπος αὐτὸς σιχαί-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 507 καὶ 508 τοῦ «Νουμά».

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνηρομή χρονιάτικη: Γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Κρήτη δρ. 10. Γιά τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιά τις ἐπαρχίες δεχόμεστε καί τρίμηνες συνηρομές (3 δρ τήν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συνηρομητὴς ἂ δὲν προπλερώσει τήν συνηρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περυσμένα φύλλα που λιοῦνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίόσκια, καί στίς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

νότανε τὸ φέμα καί τὸ ἐγκλημα· ἐπειδὴ δὲ θέλησε τὴν ἀτίμωση, οὔτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, οὔτε γιὰ τοὺς ἄλλους, ὅλοι τους, δίχως καμμιὰ ἐξαίρεση, καί μαζὴ μ' αὐτούς, πρὸ πρῶτα μάλιστα ἀπ' αὐτούς, ἐκεῖνοι ποὺ πρῶτα-πρῶτα εἶχανε νὰ κοιτάζουε τὰ ἐγκλήματα καί τὰ σφάλματα τῆς δικῆς τους τῆς ζωῆς, ὅλοι τους τὸν ἀπαρνήθηκαν, τὸν παρατήσανε, τὸ σκάσανε ἀπάνου στὴν πιδ στενόχωρη, στὴν πιδ τραγικῆ σιγμῆ τῆς δυστυχίας του.

Ντροπὴ καί καταφρόνια σ' αὐτούς τοὺς ἀναντρούς!

Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅμως πὼς βρίσκονται σὲ τέτοιες περιστάσεις, δηλαδὴ σὲ κάθε διαζύγιο, σὲ κάθε ξεχώρισμα δυὸ ψυχῶν ποὺ ἀγαπιῶνται καί χωρίζουε, βρίσκονται: καί καλοβελητάδες ποὺ **διαλέγουε**.

Αὐτὸ πᾶ νὰ πῆ ἐτοῦτο: ἐνῶ γλυκομιλᾶνε στὸν ἕναν ἀπ' τοὺς δυὸ συφοριασμένους λέγοντάς του λόγια τρυγониοῦ ποὺ παραμιλάει, λόγια δίχως ἀλήθεια, λόγια ποὺ χτυπᾶνε ἄσκημα στ' αὐτιά, ἀποχτοῦνε μαζῆ καί τὸ δικαίωμα, νὰ ἀδειάσουν ἀπὸ πάνου τους ὅλες τίς ἀκαθαρσίες καί βρίζουε καί κκεκγλωσσᾶν τὸν ἄλλο.

Αὐτὸ λένε **διαλέγμα. Διαλέξανε.**

Ἄ! τί φτωχές, τί ἄθλιες, τί κακομοίρικες ποὺ εἶναι οἱ ψυχές τῶν ἀθρώπων. Δὲν ἔχουε ἀρκετὸ ρευστὸ γιὰ δυὸ μαζῆ δυστυχίες, γιὰ δυὸ μεγάλες

συφορές. Ἔχουε ἀνάγκη, βλέπεις, νὰ διαλέξουε οἱ μικροψυχοῦλες τους. Ἡ εὐτυχία τους καί ἡ χαρὰ τους εἶναι νὰ κουβαλοῦν ἐδῶ τίς κολακειές τους καί νὰ ξερνᾶν ἐκεῖ τίς βρώμες τους.

Κι αὐτοὶ εἶν' ἀπ' τοὺς καλύτερους. Οἱ ἄλλοι εἶναι κι ἂν εἶναι.

Οἱ μεγάλες κρίσεις ξεσκεπάζουε ἀμέσως τὸν ἄγγελο μέσα στὸ ἀνώτερον ὄν, καθὼς καί τὸ χτήνος μέσα στὸ κατώτερο. Ἄ! πόσο ὁ καλὸς κι ὁ μεγάλος, κι ὁ ἄθροπος ποὺ ξέρει ποῖο εἶναι τὸ χρέος του, τοῦ ἀρέσουε αὐτὰ τὰ θεάματα, ἴσως κι ἀπὸ ἐγωῦσμό, τὸ κάτου κάτου, ἴσως κι ἀπὸ περηφάνεια, γιὰτι νοιώθει μιὰ μεγάλη εὐχαρίστηση καταλαβαίνοντας πὼς αὐτὸς στέκεται πιδ ψηλά ἀπὸ τὸ χτήνος.

Κι ὁ ψυχολόγος βρίσκει κι αὐτὸς δουλειὰ κι ὠφελιέται. Πάντα τὸ βᾶθος τῆς φύσης τοῦ ἀθρώπου, εἴτε σὲ τραγικῆ εἴτε σὲ κωμικῆ περίσταση, παραδίνεται μ' ἀπλότητα.

Πάρτε αὐτὸν ἀπελπισμένο, ποὺ παράτησε τὴ γυναίκα του, τὸ σπίτι του. Βέβαια δὲν ἔχει ἀμφιβολία πὼς εἶναι ἀναγκαῖα, κ' εἶναι ἠθικὴ ἡ πράξη του. Ἄλλὰ ἔλα ποὺ ἀγαπάει. Ὁ πόνοσ τόνε σφιγγει. Κλαίει, ἀναστενάζει. Πάει νὰ ὑποκύψῃ, πάει νὰ γυρίσῃ πίσω σπίτι του, γιὰτι ὅλα, ἀγάπη, στοργή, ἔρωτας, συνήθεια, ὅλα τόνε ξαναφωνάζουε κει κάτου, πρὸς τὴ σύζυγο, πρὸς τὰ παιδιὰ, πρὸς τὸ σπίτι. Πάει νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸν καημὸ του. Ξέρει πὼς ἂν ὑπακούσῃ στίς διάφορες φωνές τῆς καρδιάς του, θὰ τὸ κἀνῃ αὐτὸ ἀπὸ ἀδυναμία. Ἀγωνίζεται τὸ λοιπὸν, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποια ψυχὴ ποὺ νὰ εἶναι δίπλα του. Τὰ βράδια του, οἱ νύχτες του, οἱ μέρες του, ἡ μοναξιά του τόνε τρομάζουε. Φωνάζει ἕνα φίλο του, ἕναν παλιὸ του καλὸ φίλο. Λέει μὲ τὸ νοῦ του πὼς αὐτὸς δὲ θὰ τὸν ἀφήσῃ σὲ τέτοια ἐπικίντυνη μοναξιά. Αὐτὸς ὁ φίλος θὰ τόνε παρακαλέσῃ νὰ πάῃ σπίτι του, ποὺ εἶναι παντρεμένος: κι αὐτὸς μὲ τὴ γυναίκα του θὰ τοῦ βροῦνε τοῦ κακόμοιρου, μιὰ φορὰ ποὺ τῶφερε ἔτσι ἡ μοῖρα του, μιὰ γωνίτσα νὰ κάτῃ μαζῆ τους, μιὰ καρέκλα στὸ τραπέζι τους. Θὰ τὸ κἀνου ἀπὸ ἐλεημοσύνη, θὰ τόνε σώσουε, γιὰτι, τώρα αὐτὸς ὁ ἀθροπος εἶναι μονάχος του, ὁλομόναχος στὸν κόσμο.

Ἔρχεται ὁ φίλος. Ἀκούει. Συγκινιέται. Ἀποκρινεται μὲ λίγα λόγια στοργικὰ, θλιμμένα καί ἐπίσημα. Ὑστερα σηκώνεται, μιλάει λιγάκι ἄκόμα κοντὰ στὴ θύρα, καί τοῦ λέει ἀπάνου στὴ ἐμιλία πὼς προχτές ἡ τάδε ξακουσμένη καλλιτέχνηδα εἶχε δειπνήσει σπίτι τους. Καί λέγοντας αὐτὰ, τοῦ σφιγγει τὸ χέρι ζωηρά. Αὐτὸ εἶναι κάτι τι. Ἄλλὰ θὰ σκέφτηκε, ὅπως εἶναι φανερό, πὼς αὐτὸς ὁ πανουκλια-

σμένους δὲν μπορούσε μολαταῦτα νὰ γείνη δεχτὸς σ' ἓνα τίμιο σπίτι, αὐτὸ τὸ σπίτι, τὸ ὁποῖο μὴ καλλιτέχνηδα ποὺ τὴ βλέπει ὅλος ὁ κόσμος, τὸ τιμᾶει πῶς πολὺ ἀπ' αὐτόν.

Ἔνα δεῖπνο ἔμω, ἓνα σερβίτσο στὸ τραπέζι, εἶναι πολὺ σοβαρὸ πρᾶμα ; Ἐκθέτει τόσο πολὺ ;

Ἔνας φίλος, ποὺ ὁ ἴδιος αὐτὸς ὁ ἄθρωπος, ποὺ σήμερα ὅλοι τὸν ἀπαρνιοῦνται καὶ τότε φτύνουνε στὰ μούτρα, πολλὲς φορές εἶχε θρέψει καὶ εἶχε φιλοξενήσει, τοῦδειξε πὼς κανένας δὲν ὑποχρεώνεται ποτὲ ἀπ' ἑ, τι κάνει. Κι ἔμω, μπροστὰ σὲ καμιὰ τριανταριά ἄλλους, βλέποντας αὐτὸν τὸν ἴδιο νὰ πλησιάζη γιὰ νὰ πῆ μιὰ καλημέρα, αὐτὸς ὁ σπάνιος φίλος φυλάγεται νὰ μὴν τύχη καὶ ἀπαντήση οὔτε μὲ μιὰ λέξη σ' αὐτὴ τὴν καλημέρα, καὶ γιὰ νὰ μὴν τοῦ δώση τὸ χέρι του, τὸ χώνει μὲ τὴν ἡσυχία του στὴν τσέπη.

Τὸ λοιπόν, σὲ μιὰ ἠθικὴ κρίση τόσο ἐντονη ὅσο αὐτὴ ποὺ καίει αὐτὲς ἐδῶ τίς σελίδες, ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τίς στενοχώριες τῆς ψυχῆς, νὰ τί βρίσκει ἕνας παλιὸς φίλος : μιὰ προσβολή, πρόστυχη.

Κι ἔμω αὐτὴ ἡ προσβολὴ ἔκανε κάποιον καλὸ. Ἔκανε τὸ συφοριασμένο νὰ ἐχτιμήσῃ τίς μεγάλες ψυχές. Ἄπὸ χίλιους ταπεινοὺς λόγους, ποὺ θὰ μισοῖδητε μέσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον, ὁ κόσμος ἐφάνηκε βλάκικα ἄδικος, αἰσχροὺ κακὸς καὶ ψεύτης, πρὸς ἕκείνον ποὺ ὑπόφερε μὲ τέτοιον τρόπο αὐτὴ τὴν κρίση τῆς συνείδησης.

Ὅσο διαρκούσε αὐτὴ ἡ κρίση εἶχε τὸ ἐλάχιστο τὸ σπάνιο προνόμιο νὰ μάθῃ καλὰ-καλὰ ἓνα φίλο, τὸ μόνο ποὺ ἐπλησίασε, στὴν ὥρα τῆς δυστυχίας του. Αὐτὸς ὁ φίλος εἶναι : στρατιωτικὸς. Εἶναι μάλιστα καὶ χριστιανὸς, καθολικὸς. Εἶναι καὶ ποιητὴς ἀκόμα.

ΑΥΤΗ Η ΣΥΛΛΟΓΗ

Αὐτὸ τὸ βιβλίον, εἶναι πρῶτα-πρῶτα βιβλίον μὲ στίχους. Καλὸ εἶναι νὰ τὸ ξαναθυμηθοῦμε, καὶ ἀφοῦ «τρία λόγια» εἰδοποιήσαμε πὼς θὰ ποῦμε, δίκαιο εἶναι τὸ τρίτο νὰ δώσῃ μερικὲς ἐξηγήσεις τεχνικῆς.

Ὁ συγγραφέας εἶναι ἀκόμα ὁπαδὸς τῆς παλαιᾶς μετρικῆς, τῆς Παρνασσέας, τοῦ Ρωμαντισμοῦ, τῶν Κλασικῶν, μ' ἄλλους λόγους τοῦ Μαλέρμπ. Τὸ κομμάτι τοῦ Skager-Rak—ὅπου φαίνεται ἀκόμα μιὰ ἀδεξιότητα ποιητῆ ποὺ λείπει τὸ μάθημά του — μιὰ μακρινὴ ρίμα τοῦ «Ἡ φωνὴ σου» — ὅπου ὁ ποιητῆς δείχνει τὴν ἀκαταστασία τῆς ψυχῆς του, κάνουν ἐπίτηδες ἐξαιρέση. Πιστεύει ἄλλως τε πὼς ἡ ἀρχαία μετρικὴ δὲν ἐξάντλησε ὅλες τῆς τίς ἐντύπω-

σες μὲ τὸ νὰ διασταυρῶνῃ θηλυκοὺς κι ἀρσενικοὺς στίχους, πιστεύει πὼς ἡ ρίμα ἡ ἴδια δὲν εἶπε ἀκόμα τὴν τελευταία λέξη. Ὅσο γιὰ τὸν πλοῦτο, αὐτὸ εἶν' ἄλλο ζήτημα.

Ἄλλοτε ἡ πλούσια ρίμα εἶτανε μιὰ ἀντίδραση στὴν εὐκολία τῆς ρίμας. Σήμερα ἡ πλούσια ρίμα εἶναι ποὺ ἔγειν' εὐκολὴ καὶ μάλιστα πολὺ κοινή... Ὅσοι δ' ἀρχαῖοι στίχοι, καὶ μ' ἐκείνην τὴν αὐστηρότητά του, φυλάει ἀκόμα γιὰ μᾶς, σὰν ἀπόθεμα, νὰ ποῦμε, ἐκπληξῆς τεχνικῆς ποὺ ἀνταποκρίνονται στίς πῆδες κρυφές, στίς πῆδες βαθεῖες ἀνάγκης τῆς ψυχῆς μᾶς.

Μολαταῦτα ἐγὼ πιστεύω πὼς ἔχει μέλλον ὁ καινούργιος στίχος, ἡ λεύτερη μετρικὴ, ἡ καλύτερα ἡ τέλεια ἀναρχικὴ. Τὸ ἀτομικὸ καπρίτσο εἶναι ὁ μόνος νόμος τῆς. Γιὰ νὰ προσκολληθοῦμε σ' αὐτόν, περιμένουμε. Περιμένουμε τὴν ὥρα ποὺ θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἓνα σύστημα, μιὰ κωδικοποίηση, ἓνα σύνολο ἀρμονικὸ καὶ λογικὸ ὅπως εἶτανε ἡ παλιὰ ἡ μετρικὴ. Αὐτὴ ἡ ταξινόμηση στοιχείων ποὺ εἶναι πολλὲς φορές ἀνόμοια, αὐτὴ ἡ ἀληθινὴ δημιουργία, αὐτὸ τὸ ἀργὸ φῶς ποὺ περιφέρεται στὸ σημερινὸ χάος—χαριτωμένο χάος, εὐχάριστο, μὴ πάντα χάος—αὐτὸ τὸ θάμα δὲ θὰ γείνη ἀπὸ ἄλλοτε παρὰ ἀπὸ ἓνα γλωσσολόγο ποὺ νᾶχῃ γεννηθῆ ποιητῆς. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ εἶτανε ἀνώτερη ἀπὸ τίς δυνάμεις κεινοῦ τοῦ κακόμοιρου παιδιοῦ, τοῦ Μωρέας, τὸν ὁποῖο μὴ νάχα τὸ Παρίσι, πῶς παιδί ἀκόμα, μπόρεσε νὰ πάρῃ γιὰ σοβαρὸ. Χρειάζεται, ἂ δὲ θέλουμε νὰ φύγοιμ' ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, κάποιος σὰν Κωστῆς Παλαμᾶς, χρειάζεται ἔμω καὶ ὁ Παλαμᾶς αὐτὸς νὰ εἶναι γάλλος. Εἶναι Ἑλληνας, κι αὐτὸ εἶναι μιὰ δόξα. Μπορῶ μάλιστα νὰ προστέσω πὼς ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς εἶναι, δίχως τὴν παραμικρὴ ἀντίρρηση ἀπὸ κανένα, ἀπὸ δέκα τὸ λιγότερο χρόνια κ' ἐδῶθε, ὁ πῶς μεγάλος σύγχρονος ποιητῆς καὶ τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ νέου Κόσμου.

Ἔτοδο τὸ βιβλίον κατηγορήθηκε μὲ κωμικὴ ἀναιδέα πὼς εἶναι βιβλίον προσωπικὸ, παραπολὺ προσωπικὸ. Ἐλπίζω πολὺ νὰ εἶναι. Καὶ ἀκόμα παίρνει συζήτηση τὸ πρᾶμα ἂν ἡ ποίηση τοῦ χαρτιοῦ εἶναι πῶς καλὴ ἢ ἡ ποίηση τῶ νευρῶν.

Καθὼς βεβαιώνει ὁ Γκαίτε, τὰ πῶς καλὰ ποιήματα εἶναι κείνα ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ μιὰ περίσταση, ἔτσι πρόχερα. Ὅταν ὁ ἄθρωπος ὑποφέρει καὶ αἰστανθῆ, ὅταν κλάψῃ, τότες τὸ προσωπικὸ γίνεται γενικὸ κι ὁ πόνος ὁ ἰδιωτικὸς γίνεται ἀθάνατος πόνος ὁλονῶνε.

Δυὸ γυναικείες μορφές, δυὸ εὐγενεῖς μορφές κυριαρχοῦνε σ' αὐτὴ τὴ Συλλογὴ. Εἶναι βέβαιο πὼς, μ' ἄλλῃ τὴ στενοχώρια καὶ τὴν ἀγωνία τῆς κρίσης,

ὁ ποιητὴς γελᾷ κάποτε, τὸ ρίχνει ὄξω, ξαναζῆ. Δίχως αὐτὰ τὰ ξαφνιάσματα τῆς χαρᾶς ἢ τῆς ζωηρότητας, θὰ εἴμαστε πεσμένοι χάμου κι ὁ συγγραφέας εἶν' ἀπὸ κείνους, ἔπως τὸ λέει κάπου, πού ἀκόμα καὶ στὸν πόνο τοῦ ξετυλίγουνε τὴ ζωηρότητα τῆς ψυχῆς τους, τὴν ἀξερρίζωτη.

Εὐλογημένα νὰ εἶναι τ' ἅγια πλάσματα πού ἐμπνεύσανε τοῦτο τὸ βιβλίον. Κανένα μεγαλεῖο δὲ θὰ ξαφνιάσῃ ποτὲ τὸν ποιητὴ ἀπὸ μέρος τῆς γυναίκας, γιατί στὴ γυναίκα εἶχε πάντα τὴν εὐτυχία καὶ τὴ δόξα νὰ βρῆ τὴν καλοσύνη, τὸ ὕψος, τὴν ἀγνωστὴ. Εὐτυχισμένοι εἶν' ὁ ἄντρας πού τοῦτανε γραφτό, ὕστερ' ἀπὸ χίλιες δυὸ ἀτυχίες, νὰ γνωρίσῃ πλάσματα ἀνώτερα, σὰν κι αὐτὰ πού λαμποκοπᾶνε ἐδῶ μέσα, καὶ νὰ γαπήσῃ τέτοια τέλεια ἀριστουργήματα. Ἡ ἱστορία τοῦ ἔρωτά του, — ἢ τοῦ ἐγκλήματός του — ξετυλίγεται σελίδα πρὸς σελίδα. Δυὸ γυναίκες μορφῆς πετᾶνε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τούτη τὴ Συλλογὴ. Τὸ παιδί μὲ τὴ χάρη, μὲ τὴν ἀφοσίωση, μὲ τὸν ἔρωτα, καὶ μὲ τὴν καλοσύνη, ἢ ἀγνή ψυχὴ πού πάει ἴσα μπροστά της, ἄφησε ἀνάμεσα σὲ μερικοὺς σίχλους τὴ δροσιά της καὶ τὴν ἀνοιξή της. Ἡ ἄλλη, ἢ Ἐκλεχτή, ἢ Μεγάλη, ἢ λατρεμένη σὲ κάθε γραμμῆ, ἢ ὑψωμένη ἀπάνου σ' ἓνα στυλοβάτη πού κανένας δὲ θὰ τῆς στήσῃ τόσο στερεὰ ὅσο ἐγώ, κυριαρχεῖ μὲ τὴν εὐγένειά της, μὲ τὴ γαλήνη της, μὲ τὴ χάρη της τὴν ἀσύγκριτη, σ' αὐτὰ τὰ ποιήματα πού εἶναι καμωμένα ἀπὸ σάρκα κι ἀπὸ αἷμα, σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἔρωτα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Παρισκηνὴ 21 τοῦ Μάρτη 1911

Pension Deviens 18, Chateaubriant

(Μετάφρ. Ε. Ε.)

© Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ ἄρθρο τοῦ Λυδοῦ Ποδαβροῦ «Παράδειγμα Βουφγαρικής δράσης» πού τυπώθηκε στὸ προπερασμένο φύλλον (σελ. 118), ξανατυπώθηκε στὴν «Ἀκρόπολη», στὸ «Messager d' Athènes» καὶ στὸν «Ὀθωμανικὸ Λόγδ» πού βγαίνει, Γαλλικὰ καὶ Γερμανικὰ στὴν Πόλη.

— Μῆς στάλθηκε ἓνα βδομαδιάτικο περιοδικό, τὸ «Ἀθήναιο», ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη γεμάτο μὲ ὕλη διαλεκτή. Συνεργάτης του εἶναι καὶ ὁ φίλος Θ. Τρικογλίδης πού δημοσιεύει σ' αὐτὸ ταχτικά σκίτσα καὶ ποιήματά του. Ἐνα μάλιστα ξάφυλλο, στὸ φύλλον τῶν 5 τοῦ Θεριστῆ, μὲ τὸν τίτλο «Ἐνας Θεὸς ἀνέστη!...», πού συντροφεύεται ἀπὸ ὁμοίωτικὸ ποίημα, ἀφιερωμένο στὸν ποιητὴ Παλαμᾶ, μᾶς ἄρεσε πολὺ.

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Σήμερα τὸ ὁρατόριο μονάχα ὡς ἔργο τέχνης μπορεῖ νὰ σταθεῖ. Ὡς ἔργο δηλαδὴ πού θὰ ἐχτιμήσεις γιὰ τὴ μουσικὴ δρᾶση τοῦ ὄχι ἔμως καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ πού γράφτηκε. Ἡ ὑπόθεση, τὸ θρησκευτικὸ δρᾶμα εἶνε κείνο πού λιγότερο μᾶς ἐνδιαφέρει σὲ κάθε ὁρατόριο. Εἶναι ἀλήθεια πὼς μᾶς συγκινοῦν, μὰ ἡ συγκίνηση αὐτὴ εἶναι ἐπίδραση τῆς μουσικῆς καὶ μόνο. Ἀκούγοντας κανεὶς τὸ Βαλταζάρ ἢ τὸν προφήτην Ἡλία νὰ παρακαλεῖ τὸ Θεὸ νὰ ρίξει φωτιὰ στὸ λαὸ πού δὲν ἄκουσε τίς ἐντολές του, κάνει ἓναν ἱστορικὸ ὑπολογισμό, ἐπιτιμητικὸ γιὰ τὸν κόσμον πού τὸν ἄκουγε καὶ ἔνοιωθε μὴν ἀνατριχίλα νὰ λούζει τὸ κορμί του καὶ ἐνθουσιαστικὸ γιὰ τοὺς συνθέτες πού μελοποιῶντας ἓνα θρησκευτικὸ δρᾶμα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ γονατίσουν τίς ψυχὰς τῶν ἀπίστων μπρὸς στὸ θεῖο καὶ νὰ σύρουν ἀπὸ τὰ βᾶθη τους τὴν μετάνοια, τὸ κατώρθωναν καὶ τόσο πολὺ μάλιστα. Πρέπει νὰ ὁμολογηθεῖ ἀκόμα πὼς τὸ θρησκευτικὸ δρᾶμα ἐμπνευσε πολλοὺς μεγάλους μουσικούς καθὼς τὸ Bach καὶ τὸ Handel πού ἔγραψαν πάνω σ' αὐτὸ τόσα ἀληθινὰ ἀριστουργήματα, γιὰ τὴ βαθύτητά τους (αὐτὴν ἄς μὴν τὴν ἀποδώσει κανένας στὴν πεποίθηση καὶ τὴν πίστη τους, ἀλλὰ στὴ δύναμη καὶ τὸ ταλέντο τους πού θὰ τοὺς ἔκανε νὰ γράψουν ἀριστουργήματα, εἴτε στὸ ὁρατόριο ἂν εἶχαν τὴν ἐπίδοσή τους εἴτε σὲ ὅποιόδηποτε ἄλλο εἶδος τῆς μουσικῆς) καὶ τὴ συνθετικὴ τους ἐπιστήμη. Τὸ ὁρατόριο εἶναι εἰς τὴ φιλολογία μας τὸ ἀρχαῖο δρᾶμα. Δὲν εἶνε δηλαδὴ τόσο μακρὰ ἢ ἐποχὴ τῆς θρησκομανείας, μὰ ἓνας φωτεινὸς δρόμος τῆς σκέψης μᾶς ἀπομάκρυνε τόσο πολὺ, πού κάθε σχετικὸ σήμερα ν' ἀνάγεται στὴν Ἱστορία καὶ στὸν ἄνθρωπον τοῦ χιτῆς. Ὅπως γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ συγκινηθεῖς στὸ ἀρχαῖο δρᾶμα, πρέπει νὰ νοιώσεις πρὶν βαθεῖα τὴ θρησκεία, τὰ ἥθη καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων, πρέπει νὰ γείνεις ἀρχαῖος δηλαδὴ, εἶσαι καὶ στὸ ὁρατόριο γιὰ νὰ συλλογιστεῖς μὲ κατάνυξη εἰς τὴ δύναμη ἀνυμνεῖ ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ γείνεις χριστιανὸς ἂν δὲν εἶσαι. Γι' αὐτὸ τὴ συγκίνηση πού λαβαίνει κανένας τὴν ἀποδίδουμε σὲ μιὰ μουσικὴ ἐπίδραση καὶ μόνο καὶ ὄχι στὴν ὑπόθεση καὶ τὸ ξετύλιγμα τοῦ θρησκευτικοῦ δράματος. Ὁ «Προφήτης Ἡλίας» τοῦ Μένδελσον εἶναι ἔργο μοναδικὸ στὸ εἶδος του, γραμμένον γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν παράδοση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τοῦ

μεγάλου Handel, τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ποῦ ἄρχισε νὰ ἐκλείπει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ ὁ Μπετόβεν ἀπόδειξε τὴ Συμφωνία ὡς τὸ ὑψιστὸ σημεῖο τῆς μουσικὸπαθῆς καὶ σκοτεινῆς τέχνης.

Γιὰ τὸ δράτριο αὐτὸ τοῦ Μένδελσον ἔγραψαν πολλὰ καὶ τὸν περασμένο χρόνον ποῦ δόθηκε στὸν κῆπο τῶν ἔαρινῶν συναυλιῶν τοῦ Ὁδείου Λόττνερ καὶ πάλι τὸ πρῶτο μέρος του, ὥστε τῶρα νὰ περιοριστοῦμε μόνο στὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ τελείου, γιὰτὶ ὁ συνθέτης του, ποῦ τὸ πλοῦσιο καὶ τὸ εὐγενικὸ αἰσθημὰ του δὲν ἐξέφυγε ποτὲ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς βαθειᾶς ἐπιστήμης, ὁ ποιητῆς καὶ ὁ τεχνίτης Μένδελσον, ὕστερ' ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένειά» του, τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει νὰ ἐπιδείξει. Ἡ ἐχτέλεση τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ ἔργου ὀφείλομε νὰ ὁμολογήσουμε πὼς δὲν ἐσημείωσε τὴν ἐπιτυχία ποῦ ἐσημείωσε τὸ πρῶτότου πέρι. Δὲνεῖναι ἐργασία συνειθισμένη ἢ καὶ ἐξαιρετικὴ ἀκόμα ἢ συντέλεση καὶ ἢ ἐπιτυχία ἐνὸς παρόμοιου ἔργου. Εἶναι ἐργασία ὑπεράνθρωπη στὰν ἔχει κανένας νὰ διδάξει μαθητὲς ξένους τὸ περισσότερο στὴ μουσικὴ καὶ γι' αὐτὸ τονίζουμε (ἐπειδὴ) ἴσως νὰ ἔφυγε κανένας μὲ κάποιαν δυσἀρέσκεια ἀπ' τὴν προχρῆσιν συναυλία) πὼς ἔνα δράτριο προῦποθέτει κόπους καὶ θυσίες πολλὰς ποῦ ἀφαιροῦν κάθε δικαίωμα ἐπίκρισης ἀπὸ τὸν ὅποιονδήποτε ποῦ εἶτε ἀπὸ κριτικὴ ἑλαφρότητα, εἶτε ἀπὸ ἀντιπάθεια πρὸς τὸ **ἐνγεγραμνιστικὸ (!)** πρόγραμμα τοῦ Ὁδείου Λόττνερ, ἤθελε νὰ περὶ λέξη. Ἀκούσαμε τὴν κ. Λόττνερ καὶ τὸν κ. Μπέμμερ νὰ λένε πὼς τὸ δράτριο αὐτὸ τοῦς ἐστοίχισε τὴ μισή τους ζωὴ καὶ ἔχουσε δίκιο. Καὶ αὐτὸ χωρὶς καμμιά πρόθεση, χωρὶς κανένα σκοπὸ ὑλικῆς ἀπολαῆς, παρὰ μόνο ἀπὸ τὸν πόθο νὰ δεῖξουν μιὰ σοβαρὴ ἐργασία τοῦ Ὁδείου τους καὶ μαζί μ' αὐτὸ νὰ χαρίσουν καὶ μιὰν ἐξαιρετικὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαυση, ποῦ μάταια ζητᾶ κανένας στὰ διάφορα μουσικὰ σαλόνια καὶ κοντσέρτα ποῦ τὸ αἰῶνιο κουαρτέττο ἢ κουϊντέττο θὰ παίζει λίγο Rubinstein καὶ λίγο Tchaïkovsky. Ὅλες οἱ μονωδίες τοῦ Προφήτη ἀποδόθηκαν μὲ δύναμη καθὼς καὶ ὁ χορὸς ἀρκετὰ προπονημένος ἀνταποκρίθηκε καλὰ ὅσο καὶ νᾶναι στὶς πολὺ μεγάλες ἀξιώσεις τοῦ ἔργου. Ἰδιαιτέρα πρέπει νὰ σημειώσουμε τὸ *terzett* τῶν Ἀγγέλων, τὸ ὡραιότερο μέρος τοῦ δράτριου, τὸ τόσο ἀπαλὸ καὶ ἤρεμο, τὸ γεμάτο ἀπὸ γλυκύτατα μοτίβα, ρυθμισμένα ὅμως τόσο σφιχτά, ποῦ νὰ μὴ σὲ κάνουν οὔτε στιγμή νὰ σκεφτεῖς τὴ ναρκωτικὴ μονοτονία τῆς Ἰταλικῆς μελωδίας, ποῦ ἐτραγοῦδῆσαν μὲ περισσὴν τέχνη. Κεῖνο ποῦ ἔχει κανένας νὰ παρατηρήσει εἶναι αὐτό: πὼς ἐνῶ μὲς στὶς μαθήτριες καὶ τοὺς μαθητὲς τοῦ Ὁδείου εἶναι ἀναμφισβήτητο πὼς ὑπῆρχαν πολλοὶ ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν πολὺ καλύτερα

τὸ μέρος τῆς ὑψιφώνου καὶ τοῦ ὄξυφώνου, ποῦ μόνο καντσονέτες ναπολιτάνικες μορεὶ νὰ τραγουδεῖ ὄχι ὅμως καὶ δράτριο τοῦ Μένδελσον, εἴταν πολὺ προτιμώτερο νὰ μὴ ζητοῦσαν τὴ σύμπραξη τῶν δευτέρων, ἀφοῦ ἐπὶ τέλος εἶναι καὶ ὀρθότερο οἱ μονωδοὶ νᾶναι βγαλμένοι ἀπὸ τὶς τάξεις τοῦ Ὁδείου. Κόσμος πολὺς δὲν ὑπῆρχε. Τουλάχιστον αὐτὸ φανερώνει τὴ συγκατάθεσή του στὸ ὅτι χίλιες φορὲς ἔγραψαμε: πὼς εἶνε ἀκατάλληλος νὰ δεχτεῖ ἔργα παρόμοια.

Ἀπὸ χρονολογικὸ καθήκον ἀναφέρουμε καὶ τὴν ἀναξιοπρέπεια τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν περιθάλψη τῶν ἐπιστράτων, ποῦ ἐπέστρεψε τὰ εἰσιτήρια ποῦ τῆς ἐστειλε τὸ Ὁδεῖο γιὰ τὴ συναυλία ποῦ ἔδινε χάρι τοῦ σκοποῦ τῆς, μὲ τὴν πρόφαση πὼς ἐστάλθηκαν ἀργὰ καὶ δὲν τίς ἔμενε πειὰ καιρὸς νὰ τὰ διαθέσει! Καὶ δὲν μπορούσε νὰ κρατήσῃ δέκα τοῦλάχιστο αὐτὴ ἢ ἴδια ἐπιτροπή; Περιττὰ ὅμως αὐτά. Ὅσες φορὲς δίνει συναυλία τὸ Ὁδεῖο Λόττνερ δὲν ἐξετάζουμε τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὅποιο δίνεται, οὔτε καὶ γι' αὐτὸνε πηγαίνουμε. Πηγαίνουμε γιὰ ν' ἀκούσουμε, γιὰ νὰ νοιώσουμε κάτι ποῦ ἢ ἑλλειψή του πολὺ μᾶς ἐκόστιζε, γιὰ νὰ μυσταγωγηθοῦμε.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΤΟΥΡΚΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΑΔΕΣ

Σ' ἑλληνικὲς ἐφημερίδες διάβισα — τῶρα καὶ κάμποσον καιρὸ — τρία τούρκικα ποιήματα, ἐμπνεσμένα ἀπὸ τὴν τελευταία, θλιβερὴ γιὰ τοὺς Τούρκους, ἱστορία. Τρία **ποιήματα**. Γραμμένα μ' αἴσθημα ποιητικὸ βαθύ καὶ μὲ τέχνη μεγάλη. Τέτοια δημιουργήματα, μέσα στὴ σφαῖρα τῆς ἀκατάλυτης πνευματικῆς ζωῆς, σὲ κάνουν νὰ εὐλογᾶς τὴν καταστροφὴ ἐνὸς Κράτους — ποῦ θὰ σοῦ εἴτανε σκεδὸν ἀδιάφορη, ἂ δὲν ἤξερες πὼς ἔγινε ἀφορμὴ νὰ πλουτιστῇ τὸ ἀθρώπινο πνεῦμα καὶ ἢ νοσταλγικὴ σου ἢ ψυχὴ μὲ τὴν ἀπόκτηση τριῶν ἔργων τέχνης.

Τούρκοι ἔσεῖς τραγουδιστάδες, ποῦ ἢ χαρὰ τῆς δημιουργίας εἶναι μέσα σας χίλιες φορὲς πῶς δυνατὴ ἀπὸ τὴ θλίψη γιὰ τὴ χαμένη σας πατρίδα, ἔσεῖς ποῦ μέσ' ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ ἀπὸ τὸ χαλασμό, ἀπὸ τὰ ἐρείπια καὶ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ, ἐγεννήσατε μιὰν αὐτοῦπαρχτὴ ζωὴ γιὰ τὴ γαληνὴ καὶ ἀτάραχτὴ αἰωνιότητα, ὦ Τούρκοι ἔσεῖς τραγουδιστάδες, ἀδερφοί μου, θὰ τὸ ξέρετε πόσο μεγάλη γιὰ σᾶς εἶναι ἢ ἀγάπη μου καὶ ὁ θαυμασμός μου, θὰ τὸ ἔχετε νοιώσει — ἀφοῦ ζῆτε κ' ἔσεῖς ἔξω ἀπὸ τὸν ψεύτικο τὸν κόσμον τῶ νευρόσπαστων, ποῦ λέγεται πραγματικότητα, ὦ ναί,

σίγουρα θά τὸ ἔχετε νοιώσει πόσο μοῦ εἶναι βάρος ἡ ζωὴ μέσα σ' ἓναν τόπο, πού τὸ γαλάζιο τὸ ἄστρο τῆς Ποίησης καὶ τῆς Τέχνης ἔχει βασιλέψει, χρόνια τώρα... Μπορεῖτε νὰ τὸ φανταστῆτε τί βάρος πού εἶναι ἡ ζωὴ καὶ τί κούραση πού εἶναι ἡ ζωὴ σ' ἓναν τόπο, πού οἱ μικρόπρεπες κ' οἱ ψεύτικες προσπάθειες στείρων ἐγκεφάλων φαντάζοντε σ' ἀσυνείθιστα μάτια τῆς πλεμπέτικης ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ ἀκαμάτη τοῦ λαοῦ, καθὼς φαντάζοντε— διαμάντια καὶ χρυσάφια — στὰ μάτια τῶν ἀγρίων, οἱ μπροῦντζοὶ καὶ τὰ γιαλιά.

Μιὰ μεγάλη νίκη εἶναι γιὰ ἓνα ἔθνος μιὰ ἡττα μεγάλη, ἅμα δὲν ξέρει νὰ δρέψῃ τοὺς καρπούς, ἅμα δὲν μπορεῖ ν' ἀνυψωθῆ ὡς αὐτήν. Κ' οἱ ταπεινὲς φτωχοντυμένες Μοῦσες, οἱ Μοῦσες οἱ ζητιάνες, γυρίζουν ἀκόμα στὸν τόπο μας.

Καθαροὶ καὶ περιήφανοι ἱεροφάντες— ἄσπρα φαντάσματα πού περνάτε μέσα στοὺς πηχτοὺς καπνοὺς τῆς καταστροφῆς — Τούρκοι τραγουδιστάδες μὲ τὰ μεγάλα ὄνειρεμένα μάτια, πόσο πρέπει νὰ σιχαίνεστε ἓναν τόπο, πού ἡ κραυγὴ τῆς Νίκης δὲν ἀντήχησε μέσα στὶς πεθαμένες καρδιὲς τῶν ποιητῶν του! — Ἄκᾶ— Γκιουντουῦζ, παιδί τῆς Ὀδύνης καὶ τοῦ Ἀπόλλωνα, τί μεγάλη καρδιά πού χτυπᾷ μὲς στὰ στήθη σου.

«Καὶ θά τονίσω τότες ἐγὼ πάνω στὰ μισόγκρεμα παλάτια καὶ στὰ κούφια κόκκαλα ἐπάνω, τραγοῦδι ἀτελεύτητο, δυνατὸ καὶ στρίγγλιο, πού οἱ Πολιτεῖες, ὅσες στοὺς κατοπινούς αἰῶνες θά ὑψωθοῦν, θά διαλαλήσουν τ' ὄνομά μου: «Ἐκδικήτρα Κουκουβάγια» καὶ πάνω στὴν πέτρα πού θ' ἀφήσω τὴ ζωὴ, θά φορέσουνε κορώννα ζυμωμένη ἀπὸ αἷμα, ἀπὸ κόκκαλα κι ἀπὸ ἀθρώπινα κρανία».

Σὲ νοιώθω «Ἐκδικήτρα Κουκουβάγια» καὶ σ' ἀγαπῶ. Σ' ἀγαπῶ περισσότερο κι ἀπὸ ἀδερφό, περισσότερο κι ἀπὸ πατέρα, γιὰτι καὶ τοὺς δυὸ μᾶς πότισε ἡ Μητριὰ μας ἡ Ζωὴ χολὴ καὶ ξύδι, ὅταν τῆς ζητούσαμε νερὸ γιὰ νὰ δροσιοτοῦμε, καὶ γιὰτι καὶ στοὺς δυὸ τὸ μῖσος κ' ἡ δίψα τῆς ἐκδίκησης εἶναι τὸ μόνο ἀγαθὸ πού ἀποχτήσαμε. Ἄλλᾶ, ἀγαπημένε μου Ἄκᾶ-Γκιουντουῦζ, εὐτυχισμένε Ἄκᾶ-Γκιουντουῦζ, ἐσὺ δὲν εἶδες ἀκόμα στὸν τόπο σου, γιὰ στερνὸ χτύπημα, τὸν Ἥλιο τῆς Νίκης καὶ τῆς Ὑπεροψίας νὰ τσουλουφρῶζῃ μὲ τὶς πυραχτωμένες ἀχτίνες του, καὶ τὶς πιὸ ταπεινὲς βιολέττες πού ξεμυτίζοντε στοὺς κατάξερους κάμπους τῆς Ποίησης!

Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ». Πληροφοροῦμε τὸν ἀπογοητεμένο ἀπὸ τὴν Ἑλλ. ποίηση φίλο μας κ. Γ. Ν. Πολίτη πῶς στὸν 503 ἀριθμὸ τοῦ «Νουμά»,

(σελ. 61) ὑπάρχει τυπωμένο κάπιο ποίημα μὲ τὸν τίτλο «Εἰσόδια», πού καρτερεῖ τρεῖς μῆνες τώρα νὰ βρεθεῖ κανένας Τούρκος ἔσπετε ἢ κανένας Βούργαρος κ. Γ. Ν. Πολίτης νὰν τοῦ δώσει τὴν πρεπούμενη θέση στὴν παγκόσμια ποίηση.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ τὸν καινούριο μὲ τοὺς Βουργάρους τονὲ χαιρετοῦμε γιὰ πόλεμο ἀληθινὰ ἀπολυτρωτικό. Ἡ πρώτη πρώτη κραυγὴ διαμαρτυρίας ἀκούστηκε ἀπὸ τοῦτες δῶ τίς στήλες μὲ τὸ κεραυνοβόλο «Τιμὴ καὶ ἀνάθεμα» καὶ ὕστερα σὲ σειρὰ ἄρθρα καὶ ἀνταπόκρισες ἀπὸ τὴ Βουργαροπατημένη Θράκη δείξαμε τί πάστα εἶναι οἱ περίφημοι σύμμαχοί μας, πού τὰ καταφέρανε μὲ τὴν ἀτιμία καὶ τὴ θηρωδία τους σὲ τόσο λίγο καιρὸ νὰ ἐξαγνίσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ κάμουν ἐπιθυμητὸ στοὺς Θρακιῶτες τὸν Τούρκικο ζυγὸ. Τώρα, φαίνεται, ἦρθε ἡ ὥρα τους νὰ φρονιμέσουνε κάπως, νὰθρωπιστοῦνε κι αὐτοί. Τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Σερβικὰ ἔπλα ἀναλάθανε νὰν τοὺς παιδαγωγήσουν καὶ οἱ πρώτες νίκες τοῦ στρατοῦ μας καὶ τοῦ Σερβικοῦ στρατοῦ εἶναι τὰ πρώτα ἀθρωπιστικὰ μαθήματα πού παίρνουν οἱ περίφημοι ex—Πρώσοι τῆς Ἀνατολῆς, ἀδιάφορο ἂν τὰ μαθήματα αὐτὰ τὰ πλερώνουν τόσο ἀκριβὰ. Πάντα τὰ ἐξοδά τους δὲ θά πάνε χαμένα.

ΖΗΤΩ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΜΑΣ, χίλιες φορές ζήτω ὁ σιδερένιος, ὁ ἀκούρατος, ὁ λεβέντης, ὁ στρατηγικώτατος Βασιλιάς μας—μά, παιδιά, ὄχι ἀχαριστίες, ὄχι ἀνεύλαβες σκέψεις καὶ λησμοσύνη ἐγκληματικὴ—σὰ ζητωκραυγάζετε τὸ στρατηλάτη τὸ μεγάλο, θυμηθῆτε καὶ τὸν ἄλλον πού ἦρθε δῶ καὶ μᾶς ξελάσπωσε καὶ μᾶς ἐσπρωξε στὸν ἴσιο δρόμο καὶ μᾶς φύσηξε μέσα μας τὴν αὐτοπεποίθηση καὶ μᾶς ἔφερε δῶ πού βρισκόμαστε σήμερα. Κ' ἔτσι τὸ ζήτω ὁ Βασιλιάς μας! χρέος ἔχουμε νὰν τὸ συμπληρώσουμε μὲ τὸ Ζήτω κι ὁ Βενιζέλος μας!

ΓΡΑΦΤΗΚΕ τοῦτες τίς μέρες στὶς ψημερίδες, πῶς ἡ Κυβέρνηση λογαριάζει τὴν Πρεσβεία τῆς Πόλης νὰ τὴν μπιστευτεῖ στὸν κ. Ι. Δραγοῦμη, τὸν Ἴδα μας. Ἄν τὸ κάνει αὐτὸ, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ κερδίσανε μιὰ ἀκόμα μεγάλη νίκη τὰ ἔπλα μας, γιὰτι ὁ κ. Δραγοῦμης ἔχει μελετήσει περισσότερο ἀπὸ

κάθε άλλονε πολιτικό και διπλωμάτη μας τὰ πράματα τῆς Τουρκίας κ' εἶναι ὁ μόνος, τὸ λέμε ἀδισταχτα, ποὺ θὰ βρεθεῖ στὴ θέση του ἂ διοριστεῖ Πρόεδρος στὴν Πόλη ἢ καὶ στὴ Σόφια, γιατί ὅσο τὰ Τούρκικα ἄλλο τόσο καὶ τὰ Βουργάρικα πράματα τὰχει μελετήσει.

Κάλλιο ἀργὰ ἐπιτέλους...— ἂν καὶ ὁ κ. Βενιζέλος ἔπρεπε νὰ δείξει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ περισσότερο κουράγιο καὶ νὰν τοῦ πιστευτεῖ τὴ διεύθυνση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μας, κἀνοντάς τον Ἵπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν. Αὐτὸ θὰ λεγότανε ἀληθινὴ ἀνόρθωση.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ Κυκλάδων, ὁ λόγιος κ. Ζ. Παπαντωνίου, θέλησε νὰ μιλήσει στοὺς ἐργάτες γιὰ τὴν τύχη τους νὰν τοὺς δείξει πῶς θὰ τὴν καλύτερέψουνε, νὰν τοὺς παρουσιάσει ὀλοζώντανα τὰγαθὰ τοῦ συνεργατισμοῦ. Κ' ἐπειδὴ ὁ κ. Παπαντωνίου ἔτυχε νὰναι λόγιος κι ὄχι λογιώτατος, κάθισε καὶ σύνταξε μιὰ ἐγκύκλιο, δηλ. ἕνα ἐπίσημο ἔγγραφο, σὲ ζωντανή, σὲ δημοτικὴ γλώσσα, γιὰ νὰν τὸ νιώσουν οἱ ἐργάτες καὶ νὰ συγκινηθοῦνε.

Καὶ τώρα ὁ κ. Πάπ ζητάει τὴν... πᾶψη του, γιατί ἀσέβησε, λέει, στὸ Σύνταγμα ποὺ περιφρουρεῖ μὲ τὸ 107 ἄρθρο του τὴν καθαρεύουσα!

Ὁ ἴδιος κ. Πάπ τ'ς προάλλες ζητοῦσε νὰ κρεμαστεῖ ὁ ἀνόσιος ἐκεῖνος ποὺ σύνταξε σὲ ἀπλή—κι ἔχι συνταγματικὴ— γλώσσα τ'ς ὀδηγίες γιὰ τὴν προφύλαξη τῆς χολέρας.

Ὁ κ. Πάπ, καὶ κάθε ἄλλος κ. Πάπ, θὰ προτιμοῦσε νὰ μᾶς ἔρθει ἡ χολέρα παρὰ νὰ τὴν ξεφύγουμε ἀπιστώντας στὴν καθαρεύουσα.

Καὶ μεῖς ἔμωσ, καθὼς καὶ οἱ Συριανοὶ ἐργάτες, τὴ σωτηρία μας ζητάμε κι ἄς βουρλίζεσαι ὁ μιστριωτόδλητος Πάπ καὶ τὰ συντρόφια του.

“ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τόμος Δεύτερος (400—450 σελίδες)

Συνδρομὴ φρ. 10, προπληρωτέα.

Διεύθυνση: «Grammata» Β. R. 1146. Alexandri (Egypte)

«ΘΕΑΤΡΙΚΑ»

“ΚΡΥΦΟΣ ΠΟΘΟΣ”

Ὁ «Κρυφὸς Πόθος» τοῦ κ. Δωρικῆ εἶναι τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ ἔργο ποὺ παίχτηκε φέτος στὸ θέατρο τῆς Κυβέλης. Ἐργο πατριωτικὸ ποὺ ἐνθουσίασε τὸν τύπο, τὴν καλὴ κοινωνικὴ τάξη καὶ τὰ λαϊκὰ στρώματα. Ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτὸς ἐφείλεται σὲ κάποιες ψυχολογικὲς στιγμὲς τῆς ἐπικαιρότητας καὶ σὲ διάφορα σκηνικὰ τερτίπια, ποὺ θυμίζουν περισσότερο τὴν παντομίμα παρὰ τὴ θεατρικὴ λογοτεχνία. Οἱ ἥρωές του δὲν ἔρχονται σὲ καμμιά ἀνθρώπινη σύγκρουση· εἶναι νευρόσπαστα, καὶ μιλοῦνε σὲ μιζοβάρβαρη δημοτικὴ ἢ σ' ἄψογη καθαρεύουσα κάθε φορά ποὺ ἐκφράζονται κάπως πὸ ἀφηρημένα. Τὸ πατριωτικὸ στοιχεῖο τοῦ ἔργου δὲν ἔχει νὰ κἀνη τίποτε μὲ τὸ βαθύτερο νόημα τοῦ ἔθνισμοῦ ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, καθὼς θὰπρεπε νὰ γίνεται σ' ἕνα τόσο βαρὺ θέμα· μ' ὅλη τὴν κάπως κομφή του διάχυση, θυμίζει παρὰ πολὺ τὸ χρονογράφημα καὶ τὴν πατριωτικὴ κατήχηση τῆς στιγμῆς. Σύντομα: Τὸ ἔργο δὲ γράφτηκε ἀπὸ τεχνίτη, οὔτε κἀν ἀπὸ μέτριο, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ἀνθρωπο θρεμμένο στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τοῦ Γιαννάκη.

ΛΕ. ΠΑ.

“ΜΟΥΣΙΚΗ”

13—15 Στοὰ Ἀρσακείου 13—15. — Ἀθήναι

Ὅλη ἡ κλασσικὴ μουσικὴ.

Ὅλα τὰ νεώτερα succes.

Ὅλα τὰ τραγούδια ὅλων τῶν Ἑλληνῶν συνθετῶν.

Τὰ νεώτερα Ἑλληνικὰ ἐμβατήρια.

Γ. Λαμπελέρ	ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ
Θ. Σακελλαρίδου	ΕΛΛ ΔΟΞΑ
Σπ. Σαμάρα	ΟΙ ΝΙΚΗΤΑΙ
Μ. Καλομοίρη	ΕΜΠΡΟΣ
Ι. Κάισαρη	ΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Ὁ Ἐκδοτικὸς οἶκος «Μουσικὴ» χάρις εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ χαρακτηριστοῦ του τμήματος ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὴν μουσικῶν τεμαχίων καὶ διὰ λογαριασμὸν τρίτων εἰς τιμὰς σκευαταβατικῆς.